

Ålands lagtings beslut om antagande av **Gymnasielag för Åland**

I enlighet med lagtingets beslut föreskrivs:

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens tillämpningsområde

I denna lag finns bestämmelser om gymnasieutbildning samt om examen.

I fråga om utbildning på gymnasienivå som ordnas som sysselsättningsfrämjande utbildning gäller denna lag på det sätt som anges i landskapslagen (2015:56) om sysselsättningsfrämjande utbildning.

I fråga om utbildning för yrkeskompetens för förare gäller vad som föreskrivs i landskapslagen (2008:85) om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare.

2 §

Gymnasieutbildning

Med *gymnasieutbildning* avses allmänbildande gymnasieutbildning, yrkesinriktad gymnasieutbildning och annan utbildning på gymnasienivå.

Gymnasieutbildning ska med grundskolan som grund ge den studerande kunskaper och färdigheter som förberedelse för högskolestudier eller andra på gymnasieutbildningen baserade studier eller ge den studerande den utbildning som behövs för att förvärva en yrkeskompetens.

3 §

Annan utbildning på gymnasienivå

Med *annan utbildning på gymnasienivå* avses gymnasieutbildning ordnad som utbildning som förbereder för examensutbildning, enskilda ämnesstudier, enskilda examensdelar, handledande yrkesträningsundervisning, läroavtalsutbildning, utbildning med stöd av landskapslagen om sysselsättningsfrämjande utbildning, utbildning med stöd av landskapslagen om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare, fortbildning i form av kursverksamhet samt övrig yrkesutbildning.

4 §

Definitioner

Vid tillämpningen av denna lag avses med

Fristående huvudman juridisk person med tillstånd att anordna gymnasieutbildning.

Studerande den som är antagen till allmänbildande eller yrkesinriktad gymnasieutbildning eller annan utbildning på gymnasienivå.

Skola Ålands lyceum, Ålands yrkesgymnasium samt gymnasieskola som drivs av en fristående huvudman.

Styrelse ledningsorgan för Ålands gymnasiemyndighet eller en gymnasieskola som drivs av en fristående huvudman.

Unga studerande som sökt till gymnasieutbildning senast under det år han eller hon fyller 18 år.

Vuxna eller vuxenstuderande studerande som sökt till gymnasieutbildning efter det år han eller hon fyller 18 år.

Validand den som deltar i validering enligt 57 § för att få sitt kunnande erkänt.

Utbildningsanordnare Ålands gymnasiemyndighet samt en gymnasieskola som drivs av en fristående huvudman.

Ålands gymnasiemyndighet myndighet som i enlighet med landskapslagen (:) om Ålands gymnasiemyndighet ordnar allmänbildande, yrkesinriktad och annan utbildning på gymnasienivå samt fri bildning vid skolorna Ålands lyceum, Ålands yrkesgymnasium och Ålands folkhögskola.

5 §

Samarbete

Utbildningsanordnaren ska samarbeta med grundskolorna, andra skolor som ordnar utbildning på gymnasienivå och med aktörer inom arbets- och näringslivet.

Utbildningsanordnaren ska i enlighet med 8 och 9 §§ i landskapslagen (2020:12) om socialvård samarbeta med Kommunernas socialtjänst, Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet och Ålands hälso- och sjukvård för att ge akt på och främja välfärden hos barn och unga personer och personer som behöver särskilt stöd samt samarbeta för att avhjälpa och förebygga uppkomsten av missförhållanden.

6 §

Landskapsregeringens styrnings-, tillsyns- och utvecklingsansvar

Den allmänna styrningen, planeringen och utvecklingen över den utbildning och verksamhet som bedrivs med stöd av denna lag ankommer på landskapsregeringen. Vid planeringen och utvecklingen av examina och utbildningar och då kompetensbehov förutses ska landskapsregeringen beakta arbets- och näringslivets behov samt årskullarnas storlek.

Landskapsregeringen tillser att gymnasieutbildningen ordnas i enlighet med denna lag och med stöd av den utfärdade bestämmelser samt att utbildningen håller hög kvalitet och når uppställda mål. Bestämmelser om tillsyn finns i 9 kap. och bestämmelser om utvärdering av kvalitet och kvalitetsledning i 129 §.

2 kap.

Ordnande av utbildning

7 §

Utbildningsanordnare

Utbildning enligt denna lag ordnas av Ålands gymnasiemyndighet eller en fristående huvudman som har tillstånd att ordna utbildning enligt 8 §. Närmare bestämmelser om Ålands gymnasiemyndighet finns i landskapslagen om Ålands gymnasiemyndighet.

Gällande behörighetsvillkor för rektor, lärare och andra tjänster hos en fristående huvudman tillämpas 13 § i landskapslagen om Ålands gymnasiemyndighet.

8 §

Tillstånd för en fristående huvudman att ordna gymnasieutbildning

Landskapsregeringen kan bevilja tillstånd för viss tid för en fristående huvudman i form av offentlig eller privaträttslig juridisk person att bedriva en fristående skola som ordnar utbildning enligt denna lag (*anordnartillstånd*).

I anordnartillståndet ska åtminstone följande uppgifter anges:

- 1) ansvarigt förvaltningsorgan och rektor för skolan,

- 2) utbildningsuppgift,
- 3) vilka examina skolan har rätt att utfärda,
- 4) hur utbildningen ska utvärderas,
- 5) avgifter som skolan har rätt att uppbära,
- 6) rätt att besluta om erkännande av kunnande,
- 7) övriga grunder för ordnandet av utbildningen,
- 8) eventuellt tillstånd att enligt 14 § använda annat språk än svenska som undervisningsspråk.

9 §

Förutsättningar för beviljande av anordnatillstånd

En förutsättning för att bevilja tillstånd för en fristående huvudman att anordna utbildning enligt denna lag är att examina och utbildning behöver ordnas med tanke på kompetensbehov och utbud av examina och utbildning. Examina och utbildning får inte ordnas i vinstsyfte. Utbildningen kan omfatta service- och produktionsverksamhet som stöder undervisningen.

Den sökande ska ha tillräckligt kunnande, ekonomiska och operativa förutsättningar och tillräckligt samarbete med arbets- och näringsliv för att på ett ändamålsenligt sätt ordna utbildning och examina i enlighet med denna lag.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om tidsfrister och förfaringssätten för ansökan om anordnatillstånd.

10 §

Återkallande eller ändring av anordnatillstånd

Landskapsregeringen beslutar efter ansökan om ändring och återkallande av anordnatillstånd.

Landskapsregeringen kan utan ansökan ändra ett anordnatillstånd, om ordnandet av examina och utbildning i betydande grad avviker från kompetensbehoven eller om andra särskilda skäl som hänför sig till ordnandet av examina och utbildning eller finansiella skäl förutsätter det.

Landskapsregeringen kan utan ansökan ändra eller återkalla ett anordnatillstånd, om

- 1) de examina eller den utbildning som anges i tillståndet inte längre ordnas,
- 2) de examina eller den utbildning som ordnats eller utbildningsanordnarens verksamhetsförutsättningar inte längre uppfyller de förutsättningar för beviljande av tillstånd som anges i 9 §, eller
- 3) examina eller utbildningen annars väsentligen ordnas i strid med denna lag eller med bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

Landskapsregeringen ska ge utbildningsanordnaren tillfälle att inom en skälig tid avhjälpa de brister som avses i 3 mom. innan anordnatillståndet ändras eller återkallas. Landskapsregeringen ska i samband med beslut som gäller återkallande av ett anordnatillstånd se till att en tillräcklig tillgång till yrkesutbildning inte äventyras.

Ett beslut om anordnatillstånd som avses i 2 och 3 mom. är avgiftsfritt.

11 §

Bidrag för bedrivandet av en fristående gymnasieskola

Landskapsregeringen kan på ansökan av en fristående huvudman med anordnatillstånd enligt 8 § bevilja bidrag för ordnandet av utbildning som uppfyller kraven i denna lag eller med stöd av den utfärdade bestämmelser.

Bidrag kan beviljas sökande som har rätt att utöva näring i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen (1996:47) om rätt att utöva näring och som har fast driftsställe på Åland.

Stödet beviljas som en procentuell andel av kostnaderna eller som ett fast belopp i euro. Sökanden ska lägga fram en utredning om hur kostnaderna utöver landskapsregeringens bidrag täcks med annan offentlig eller privat finansiering.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare villkor för bidraget inom de gränser som anges i Europeiska unionens lagstiftning.

12 §

Anskaffande av utbildning

Utbildningsanordnaren kan ordna utbildning med stöd av denna lag och med stöd av den utfärdade bestämmelser genom att anskaffa undervisning, examensdelar, läroavtalsutbildning eller andra tjänster av en annan utbildningsanordnare som ordnar gymnasieutbildning. Utbildning kan även anskaffas av en grundskola, en högskola, en annan offentlig aktör, en privat registrerad sammanslutning eller en stiftelse.

För att möjliggöra en studerandes individuella val, kan utbildningsanordnaren anskaffa andra examens- och utbildningsdelar än sådana som ingår i det utbildningsutbud som utbildningsanordnaren tillhandahåller eller anskaffa stödåtgärder för förvärvande av kunnande.

Utbildningsanordnaren kan anskaffa bedömning av kunnande i en examens- eller utbildningsdel enligt 1 och 2 mom. endast av en utbildningsarrangör som har rätt att utfärda examen. Utbildningsanordnaren ansvarar för att den undervisning, examen, examensdelar och andra tjänster som den skaffat ordnas i enlighet med denna lag.

3 kap.

Utbildning och undervisning

13 §

Gymnasieutbildningens allmänna mål

Var och en har rätt att fritt ansöka om att få avlägga en sådan examen eller genomföra en sådan utbildning som avses i denna lag. Bestämmelser om förutsättningar för antagning till studier med särskilda säkerhetskrav finns i 59 §. Verksamheten ska stå på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. De studerande ska ges kunskaper och färdigheter som de behöver för fortsatta studier eller för att självständigt utöva ett yrke. Utbildningen ska främja entreprenörskap, social, digital och kommunikativ kompetens, samarbetsförmåga, livslångt lärande samt kritiskt tänkande och ett hållbart och demokratiskt förhållningssätt.

Vid planering, anordnande och beslutsfattande om utbildning för studerande under 18 år ska barnets bästa beaktas i första hand. I utbildningen ska hänsyn tas till studerande med funktionsnedsättning eller särskilda behov. De studerande ska ges inflytande, medansvar och delaktighet i planering och genomförande av studierna.

Undervisningen ska ge de studerande insikter i och förståelse för Ålands självstyrelse, historia och kultur samt värna det svenska språket.

Verksamheten ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar, främja principen om alla människors lika värde, internationell förståelse samt främja jämställdhet mellan könen.

14 §

Utbildningsformer

Utbildning kan ordnas som när-, distans-, flerformsundervisning och läroavtalsutbildning. Yrkesinriktad utbildning kan ordnas på en arbetsplats.

Den allmänbildande gymnasieutbildningen och den yrkesinriktade gymnasieutbildningen kan kombineras. Utbildning som förbereder för

examensutbildning ska ordnas så att studier som ingår i den allmänbildande och yrkesinriktade gymnasieutbildningen kan ingå i utbildningen.

15 §

Läsår

Läsåret börjar den 1 augusti och slutar den 31 juli.

16 §

Undervisningens offentlighet

Undervisningen är offentlig med undantag för undervisning som ordnas på arbetsplatser. Rektor och lärare kan av särskilda skäl begränsa tillträde till undervisningen.

17 §

Undervisningsspråk

Undervisningsspråket är svenska. Vid språkundervisning kan respektive språk användas som undervisningsspråk. Vid tillfällig undervisning kring ett visst tema kan undervisningsspråk som anknyter till temat användas. I enlighet med landskapsregeringens tillstånd får även annat språk än svenska användas som undervisningsspråk, om detta är förenligt med målen för utbildningen.

Teckenspråk eller något annat alternativt kommunikationssätt får användas som undervisningsspråk, om det är motiverat med hänsyn till den studerandes funktionsnedsättning och behov.

18 §

Grunder för examen och utbildning (GEU)

Landskapsregeringen fastställer grunder för den allmänbildande och yrkesinriktade gymnasieutbildningen och för annan utbildning på gymnasienivå. I grunderna anges landskapsregeringens övergripande mål för utbildningen, den underliggande synen på lärande och grunder för utfärdande av examen. I grunderna anges även grunderna för sådana individuella val som kombinerar den allmänbildande och den yrkesinriktade gymnasieutbildningen. I grunderna ska även anges de centrala principerna och målen för studerandevården i 115 §.

I grunderna fastställs bestämmelser om

- 1) stöd för lärande,
- 2) studiehandledning och karriärplanering,
- 3) studerandes individuella studieplan (*allmänbildande gymnasieutbildningen*), studerandes personliga studieplan (*utbildning som förbereder för examensutbildning*) och studerandes utvecklingsplan för kunnande (*yrkesinriktade gymnasieutbildningen*),

4) erkännande av kunnande,

5) vitsordsskala och utfärdande av betyg och intyg,

6) utvärdering och kvalitetssäkring av gymnasieutbildningen,

7) övriga grunder för gymnasieutbildningen.

För den *allmänbildande gymnasieutbildningen* fastställs särskilda bestämmelser om

1) studiernas mål och centrala innehåll,

2) vilka läroämnena är och fördelning av undervisningstid mellan olika ämnen och ämnesgrupper (*timfördelningsplan*),

3) grunder för bedömning.

För den *yrkesinriktade gymnasieutbildningen* fastställs särskilda bestämmelser om

1) studiernas mål och centrala innehåll,

2) yrkesinriktade och gemensamma examensdelar,

3) uppbyggnaden av examen,

4) grunder för bedömning.

För *den handledande yrkesträningsundervisningen* fastställs särskilda bestämmelser om

- 1) studiernas mål och centrala innehåll,
- 2) utbildningens uppbyggnad,
- 3) grunder för bedömning.

19 §

Grunder för antagning

Landskapsregeringen beslutar efter samråd med berörda skolor om grunder för antagning, ansökningstider och ansökningsförfarande samt dimensionering av studieplatser för antagning av studerande som söker direkt efter grundskolan till en sådan utbildning som ges med stöd av denna lag. Bestämmelser om styrelsen för Ålands gymnasiemyndighets skyldighet att till landskapsregeringen avge ett underlag för dimensionering av studieplatser finns i 4 § 2 mom. 7 punkten i landskapslagen om Ålands gymnasiemyndighet.

Vid kontinuerlig ansökan fastställer skolan om ansökningstider och ansökningsförfaranden. Landskapsregeringen beslutar om grunder för antagningen vid kontinuerlig ansökan.

4 kap.

Utbildning som förbereder för examensutbildning

20 §

Utbildning som förbereder för examensutbildning

Utbildning som förbereder för examensutbildning motsvarar högst ett års heltidsstudier. Utbildning som förbereder för examensutbildning ska orientera studerande med grundskoleutbildning i fortsatta studier och arbetsliv och ge den studerande färdigheter att söka till och slutföra sådan allmänbildande eller yrkesinriktad gymnasieutbildning som avses i 5 och 6 kap. i denna lag.

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning närmare bestämmelser om innehållet i och omfattningen av utbildningen som förbereder för examensutbildning.

21 §

Utbildningsgrunder för utbildning som förbereder för examensutbildning

Utbildning som förbereder för examensutbildning byggs upp av utbildningsdelar. Landskapsregeringen beslutar om utbildningsgrunder för utbildningen. I utbildningsgrunderna anges målen för utbildningsdelarna, utbildningsdelarnas centrala innehåll och bedömningen av dem samt de uppgifter som ska antecknas i den personliga studieplanen enligt 26 §.

Utbildningsgrunderna ska utarbetas så att den studerande under den förberedande utbildningen har möjlighet att genomföra enstaka studier i enskilda läroämnen som hör till den allmänbildande gymnasieutbildningens lärokurs och avlägga enskilda examensdelar och delområden av examensdelar av en yrkesinriktad grundexamen. Utbildningen ska även ge studerande möjlighet att höja vitsord i läroämnen i avgångsbetyget från grundskolan och stärka sina kunskaper i svenska.

22 §

Plan för genomförande av utbildning som förbereder för examensutbildning

Skolan fastställer innehållet i utbildningen som förbereder för examensutbildning i enlighet med utbildningsgrunderna i 21 §. Utbildningsanordnarens styrelse ska anta en plan för genomförandet av

utbildningen. I planen bestäms noggrannare mål och innehåll i undervisningen, hur undervisningen genomförs, handledning, stöd för lärandet och de utbildningsdelar som erbjuds de studerande.

Antagen plan ska skickas för kännedom till landskapsregeringen.

23 §

Förutsättningar för antagning som studerande till utbildning som förbereder för examensutbildning

Som sökande till utbildning som förbereder för examensutbildning kan antas den som har slutfört grundskolans lärokurs enligt landskapslagen (2020:32) om barnomsorg och grundskola, en motsvarande lärokurs eller en utbildning i utlandet och som inte tidigare har avlagt en examen eller genomfört en förberedande utbildning efter grundskolan. Bestämmelser om meddelande om resultatet av antagningen enligt detta moment finns i 103 §.

Som studerande kan även av särskilda skäl antas en icke-läropliktig sökande som inte har slutfört grundskolans lärokurs om utbildningsanordnarens styrelse bedömer att personen har tillräckliga förutsättningar att klara av studierna. Av särskilda skäl kan även en sökande antas trots att den sökande har avlagt en examen eller tidigare genomfört en förberedande utbildning efter grundskolan, om det är motiverat för att den sökande ska förvärva färdigheter för fortsatta studier. Med avvikelse från vad som föreskrivs i 40 § 2 mom. i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland ska beslutet om antagning som studerande i dessa fall motiveras.

24 §

Samarbete

Skolan ska vid genomförandet av utbildning som förbereder för examensutbildning samarbeta med grundskolan och andra utbildningsanordnare, arbets- och näringslivet och med offentliga och privata aktörer som bedriver ungdomsarbete.

25 §

Den studerandes individuella val

Den studerande inom utbildning som förbereder för examensutbildning avlägger en helhet som motsvarar den studerandes individuella mål och kunskapsbehov utgående från de utbildningsdelar som ingår i utbildningsgrunderna.

Undervisningen och handledningen av studierna inom utbildning som förbereder för examensutbildning ska ordnas så att den studerande har möjlighet till individuella val i studierna. Vid behov ska skolan samarbeta med de aktörer som avses i 24 § för att erbjuda den studerande möjlighet att genomföra de delar som ingår i utbildningsgrunderna.

Utbildningen ska ordnas så att den studerande kan söka till examensinriktad utbildning under utbildningen som förbereder för examensutbildning, om han eller hon har uppnått tillräckliga färdigheter för att övergå till examensinriktad utbildning.

26 §

Personlig studieplan

Skolan ska se till att det för den studerande inom utbildning som förbereder för examensutbildning upprättas en personlig studieplan som uppdateras kontinuerligt under studiernas gång.

I den personliga studieplanen antecknas det individuella upplägget av studierna, studieframstegen och en plan för fortsatta studier. I planen antecknas dessutom uppgifter om undervisningen, handledningen och stödet till den studerande.

Den personliga studieplanen tas fram och uppdateras tillsammans med den studerande. I utarbetandet och uppdateringen deltar en lärare eller en studiehandledare som skolan utser och vid behov någon annan företrädare för skolan.

Om yrkesutbildning i enlighet med 6 kap. i denna lag ingår i utbildningen som förbereder för examensutbildning tillämpas inte 2 och 3 mom. vid upprättandet av den personliga studieplanen till denna del, utan bestämmelserna om utarbetande av en personlig utvecklingsplan för kunnandet i 55 §.

27 §

Rätt till undervisning och handledning

Den studerande har rätt att i olika lärmiljöer få sådan undervisning och handledning som gör det möjligt att nå de mål som ställts i utbildningsgrunderna. Den studerande har även enligt 104 § rätt att få personlig och annan nödvändig studiehandledning för att genomföra utbildningen och för att söka till fortsatta studier.

28 §

Allmänpedagogiskt stöd

En studerande som behöver stöd för att klara studierna har rätt till allmänpedagogiskt stöd. Det allmänpedagogiska stödet ges i eller utom den ordinarie undervisningen i form av individuell stödundervisning eller i grupp.

Stödbehovet ska bedömas i början av studierna samt regelbundet under studiernas gång.

När den studerande genomför studier som hör till den allmänbildande eller yrkesinriktade gymnasieutbildningens lärokurs tillämpas vad som föreskrivs i 39 eller 61 § om den studerandes rätt att få allmänpedagogiskt stöd.

Närmare bestämmelser om det allmänpedagogiska stödet fastställs i grunderna för examen och utbildning enligt 18 §.

29 §

Specialpedagogiskt stöd

Om det allmänpedagogiska stödet enligt 28 § inte är tillräckligt har den studerande utgående från sina behov rätt till specialpedagogiskt stöd om han eller hon på grund av inlärningssvårigheter, funktionsnedsättning eller sjukdom eller andra orsaker behöver långvarigt och regelbundet stöd i sitt lärande och sina studier för att nå målen i utbildningsgrunderna.

Med specialpedagogiskt stöd avses planerligt pedagogiskt stöd enligt den studerandes mål och färdigheter samt särskilda undervisnings- och studiearrangemang. Målet för det specialpedagogiska stödet är att den studerande ska nå det kunnande som ingår i utbildningsgrunderna. Bedömningen av kunnandet kan dock anpassas och göras i enlighet med kriterier för anpassad bedömning som fastställs i grunderna för examen och utbildning enligt 18 §. Bedömningen av kunnandet kan anpassas bara i den omfattningen det är nödvändigt med hänsyn till den studerandes personliga mål och färdigheter. Avvikelse från det kunnande som ingår i utbildningsgrunderna kan göras i enlighet med det som föreskrivs i 64 §.

Gällande beslut om specialpedagogiskt stöd, anpassning av bedömning av kunnandet och avvikelse från kraven på kunnandet tillämpas vad som föreskrivs i 65 §.

Skolan ska främja den studerandes välmående i samarbete med tjänster som tillhandahålls av Folkpensionsanstalten, Ålands hälso- och sjukvård, Kommunernas socialtjänst och andra producenter av rehabiliteringstjänster.

Gällande den studerandes rätt till assistenttjänster och särskilda hjälpmedel som studierna förutsätter finns bestämmelser i 113 §.

När den studerande genomför studier som hör till den allmänbildande eller yrkesinriktade gymnasieutbildningens lärokurs tillämpas vad som föreskrivs i 40 eller 62 § om den studerandes rätt att få specialpedagogiskt stöd.

Närmare bestämmelser om det specialpedagogiska stödet fastställs i grunderna för examen och utbildning enligt 8 §.

30 §

Mångprofessionellt stöd

Den studerande har rätt till mångprofessionellt stöd om han eller hon har stora inlärningssvårigheter eller en svår funktionsnedsättning eller sjukdom som gör att det specialpedagogiska stödet enligt 29 § behöver vara individuellt, omfattande och mångsidigt.

Mångprofessionellt stöd kan ordnas till enskilda studerande inom utbildning som förbereder för examensutbildning eller i grupp.

Bestämmelserna i 29 § 2, 4 och 5 mom. tillämpas även för mångprofessionellt stöd. Gällande beslut om mångprofessionellt stöd, anpassning av bedömning av kunnandet och avvikelser från kunnandet tillämpas vad som föreskrivs i 65 §.

När den studerande genomför studier som hör till den yrkesinriktade gymnasieutbildningens lärokurs tillämpas vad som i föreskrivs i 63 § gällande den studerandes rätt till mångprofessionellt stöd.

Närmare bestämmelser om mångprofessionellt stöd fastställs i grunderna för examen och utbildning enligt 18 §.

31 §

Bedömning av lärandet och påvisandet av kunnande

Den studerande har rätt att få respons på hur hans eller hennes kunnande har utvecklats under utbildningen. Genom respons handleds och uppmuntras den studerande att nå målen enligt den personliga studieplanen och den studerandes förutsättningar att bedöma sig själv utvecklas.

Den studerandes lärande ska bedömas i förhållande till målen i utbildningsgrunderna. Den studerandes lärare gör bedömningen. Skolan ska ordna möjlighet för den studerande att göra om påvisandet av kunnandet om den studerande fått vitsordet underkänt.

Vid bedömningen av de studier inom grundskoleutbildningen eller den allmänbildande eller yrkesinriktade gymnasieutbildningen som avläggs under utbildning som förbereder för examensutbildning, tillämpas vad som föreskrivs om bedömning och sökande av ändring av bedömningen i landskapslagen om barnomsorg och grundskola och i denna lag.

32 §

Sökande av ändring gällande bedömning

En studerande kan skriftligen begära kontroll av bedömningen enligt 31 § inom 14 dagar från det att den studerande tagit del av bedömningen. Begäran om rättelse ska riktas till den lärare som gjort bedömningen, som gör en ombedömning. Ombedömningen ska göras utan obefogat dröjsmål.

Om den studerande är missnöjd med ombedömningen får han eller hon lämna ärendet till rektorn för avgörande inom 14 dagar från det att den studerande tagit del av ombedömningen. Rektorn kan fatta beslut om att begäran ska avslås, eller om ombedömningen är uppenbart felaktig, besluta att en ny bedömning ska göras samt av grundad anledning utse en ny bedömare.

I beslut om bedömning får ändring inte sökas genom besvär.

33 §

Betyg och intyg

Skolan ska ge den studerande ett betyg över avlagda utbildningsdelar när den studerande slutfört utbildningen som förbereder för examensutbildning. På begäran av den studerande ska skolan även annars utfärda ett betyg över avlagda utbildningsdelar.

Skolan ska på begäran av den studerande utfärda ett intyg över avlagda studier om den studerande avbryter genomförandet av utbildningen och den studerandes studierätt upphör enligt 106 §.

Landskapsregeringen bestämmer i grunderna för examen och utbildning enligt 8 § vilka uppgifter som ska föras in i betyg och intyg.

På betyg som utfärdas över studier inom grundskoleutbildningen eller den allmänbildande eller yrkesinriktade gymnasieutbildningen som avläggs under utbildning som förbereder för examensutbildning tillämpas vad som föreskrivs i landskapslagen om barnomsorg och grundskola och i denna lag.

5 kap.**Allmänbildande gymnasieutbildning**

34 §

Allmänbildande gymnasieutbildning

Allmänbildande gymnasieutbildning motsvarar tre års heltidsstudier som ska slutföras senast inom fyra år. Med grundskolan som grund förbereder den allmänbildande gymnasieutbildningen de studerande för högskolestudier samt andra på gymnasieutbildning baserade studier.

En studerande kan avlägga den allmänbildande gymnasieutbildningens lärokurs för unga eller för vuxna eller avlägga studier i ett eller flera läroämnen (*ämnesstuderande*).

Närmare bestämmelser om den allmänbildande gymnasieutbildningen finns i grunderna för examen och utbildning enligt 18 §.

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning närmare bestämmelser om den allmänbildande gymnasieutbildningens innehåll och omfattning.

35 §

Läroplan

Utgående från grunderna för examen och utbildning enligt 18 § ska utbildningsanordnarens styrelse anta en läroplan som anger mål och innehåll i studierna, hur undervisningen genomförs, handledning i studierna, stöd för lärande, studieavsnitt som erbjuds de studerande och de studieprestationer som förutsätts för examen.

Läroplanen tas fram separat för lärokurserna för gymnasieutbildning för unga och för gymnasieutbildning för vuxna.

Antagna läroplaner ska skickas för kännedom till landskapsregeringen.

36 §

Förutsättningar för antagning som studerande till allmänbildande gymnasieutbildning

Som sökande till den allmänbildande gymnasieutbildningen kan antas den som har slutfört grundskolans lärokurs enligt landskapslagen om barnomsorg och grundskola, en motsvarande lärokurs eller en utbildning utomlands som i det landet ger behörighet för studier som motsvarar den allmänbildande gymnasieutbildningen. Bestämmelser om meddelande om resultatet av antagningen enligt detta moment finns i 103 §.

Som studerande kan även av vägande skäl antas en sökande som utbildningsanordnarens styrelse bedömer har tillräckliga förutsättningar att klara av studierna. Med avvikelse från vad som föreskrivs i 40 § 2 mom. i

förvaltningslagen för landskapet Åland ska beslutet om antagning som studerande i detta fall motiveras.

En sökande kan inte antas som studerande, om han eller hon inte har tillräckliga färdigheter att använda och förstå svenska i tal och skrift.

37 §

Ordnanandet av studierna

Skolan ska ordna undervisningen och handledningen av studierna så att den allmänbildande gymnasieutbildningen kan slutföras på tre år.

Undervisningen och handledningen av studierna inom den allmänbildande gymnasieutbildningen ska ordnas så att den studerande har möjlighet till individuella val i studierna samt genom att nyttja undervisning som ges av gymnasieskolor och högskolor. Den studerande ska ha möjlighet att utveckla sitt internationella kunnande och sitt arbetslivs- och företagarkunnande.

Studierna kan på den studerandes ansökan eller med den studerandes samtycke delvis ordnas på något annat sätt än vad som föreskrivs i denna lag eller med stöd av den om

- 1) den studerande till någon del redan anses ha kunskaper och färdigheter som motsvarar lärokursen för den allmänbildande gymnasieutbildningen,
  - 2) det med hänsyn till den studerandes förhållanden och tidigare studier till någon del är oskäligt att den studerande ska genomgå lärokursen för den allmänbildande gymnasieutbildningen,
  - 3) det är motiverat av skäl som har samband med den studerandes sjukdom eller skada eller något annat skäl som gäller hälsotillståndet.
- Rektor fattar beslut om ansökan.

38 §

Individuell studieplan

Rektorn ska se till att det för varje studerande upprättas en individuell studieplan och att studieplanen uppdateras kontinuerligt under studiernas gång. Studieplanen ska stöda framgången i studierna och förbereda inför fortsatta studier och arbetsliv.

Studieplanen ska innehålla en studieplan över den studerandes studiegång, en plan för studentexamen och en plan för fortsatta studier och karriär.

39 §

Allmänpedagogiskt stöd

En studerande som behöver stöd för att klara studierna har rätt till allmänpedagogiskt stöd. Det allmänpedagogiska stödet ges i eller utom den ordinarie undervisningen i form av individuell stödundervisning eller i grupp.

Stödbehovet ska bedömas i början av studierna samt regelbundet under studiernas gång.

Närmare bestämmelser om det allmänpedagogiska stödet fastställs i grunderna för examen och utbildning enligt 18 §.

40 §

Specialpedagogiskt stöd

Om det allmänpedagogiska stödet enligt 39 § inte är tillräckligt har den studerande utgående från sina behov rätt till specialpedagogiskt stöd om han eller hon på grund av inlärningssvårigheter, funktionsnedsättning eller sjukdom eller av andra orsaker behöver långvarigt eller regelbundet stöd i sitt lärande och sina studier. Det specialpedagogiska stödet kan omfatta specialundervisning och specialarrangemang i undervisningen.

Skolan ska bedöma en studerandes behov av specialpedagogiskt stöd när den studerande inleder sina studier och under studiernas gång om behov av sådant stöd uppstår. Om det har fattats ett beslut om specialpedagogiskt stöd eller om mångprofessionellt stöd i praktiska ämnen i grundskolan enligt del III, 5 kap. 19 § i landskapslagen om barnomsorg och grundskola och beslutet gäller när grundskoleutbildningen avslutas, ska skolan utreda och bedöma den studerandes behov av specialpedagogiskt stöd utgående från det stödbeslutet.

Skolan beslutar om det specialpedagogiska stödet som ges en studerande. Den studerande och en minderårig studerandes vårdnadshavare eller annan laglig företrädare ska höras innan beslutet fattas. Stödåtgärderna antecknas i den studerandes individuella studieplan.

Skolan ska främja den studerandes välmående i samarbete med tjänster som tillhandahålls av Folkpensionsanstalten, Ålands hälso- och sjukvård, Kommunernas socialtjänst och andra producenter av rehabiliteringstjänster.

Gällande den studerandes rätt till assistenttjänster och särskilda hjälpmedel som studierna förutsätter finns bestämmelser i 113 §.

Närmare bestämmelser om det specialpedagogiska stödet fastställs i grunderna för examen och utbildning enligt 18 §.

41§

Undervisning i religion och livsåskådningskunskap

På den studerandes eller en minderårig studerandes vårdnadshavares eller annan laglig företrädares begäran ska den studerande befrias från undervisning i religionskunskap, om undervisningen i huvudsak ges enligt ett religionssamfunds lära till vilket den studerande inte hör. Befrielse från undervisning i religionskunskap ska antecknas i den studerandes individuella studieplan. Med religionssamfund avses vad som enligt religionsfrihetslagen (FFS 453/2003) är ett religionssamfund eller ett registrerat religionssamfund. Undervisning i livsåskådningskunskap ska ordnas då en studerande befriats från undervisningen i religionskunskap och den studerande eller en minderårig studerandes vårdnadshavare eller annan laglig företrädare inte ordnar annan undervisning.

42 §

Grunder för bedömning

De studerandes lärande, kunnande och kompetensutveckling ska bedömas mångsidigt. Syftet med bedömningen är att leda och stimulera de studerande i deras studier och att utveckla deras förutsättningar att bedöma sig själva (*självbedömning*). Den studerande har rätt att få uppgifter om bedömningsgrunderna och hur de har tillämpats på honom eller henne. Den studerande ska ges en möjlighet till självbedömning.

Den studerandes lärande, kunnande och kompetensutveckling bedöms i förhållande till målen för studieavsnittet eller läroämnet.

En studerande som inte godkänts i ett ämne eller som önskar höja sitt vitsord ska ges möjlighet att slutföra lärokursen i ämnet med godkänt resultat eller att höja sitt vitsord. Stödåtgärder enligt 40 § kan beaktas i bedömningen av ett studieavsnitt och i slutbedömningen.

Om bedömning bestäms närmare i grunderna för examen och utbildning enligt 18 §.

Ett studieavsnitt enligt läroplanen bedöms när det har slutförts. En studerande som inte har slutfört ett studieavsnitt med godkänt resultat ska beredas möjlighet att visa att han eller hon inhämtat sådana kunskaper och färdigheter som förutsätts för studieavsnittet. När studierna som hör till gymnasieutbildningens lärokurs har slutförts ges ett vitsord för lärokursen i varje läroämne som slutbedömning. En studerande som inte har godkänts i ett ämne eller som önskar höja sitt vitsord ska ges möjlighet att slutföra

lärokursen i ämnet med godkänt resultat eller att höja sitt vitsord. Stödåtgärder enligt 40 § och avvikande sätt att ordna studierna enligt 37 § 3 mom. kan beaktas i bedömningen av ett studieavsnitt och i slutbedömningen.

43 §

Bedömning

Ett enskilt studieavsnitt enligt läroplanen bedöms då det har slutförts. Bedömningen av studieavsnitt görs av den studerandes lärare eller, om lärarna är flera, av lärarna gemensamt.

När studierna som ingår i lärokursen har slutförts ges ett vitsord som slutbedömning i varje läroämne. Slutbedömningen av en lärokurs görs av rektorn och den studerandes lärare gemensamt.

44 §

Sökande av ändring gällande bedömning

En studerande kan skriftligen hos rektor begära rättelse av bedömningen enligt 43 § 1 och 2 mom. inom 14 dagar från det att den studerande tagit del av bedömningen. Skolans rektor och den studerandes lärare ska utan obefogat dröjsmål gemensamt besluta om en ny bedömning eller avslå begäran om en ny bedömning.

Den studerande får hos landskapsregeringen inom 14 dagar från delfåendet av beslutet enligt 1 mom. anföra rättelseyrkande gällande den nya bedömningen eller avslaget på en ny bedömning. I rättelseyrkandet ska anges vilket beslut som önskas rättat och de omständigheter som rättelseyrkandet grundar sig på. Ett rättelseyrkande ska behandlas utan dröjsmål.

Efter att ha tagit upp rättelseyrkandet till prövning kan landskapsregeringen ändra beslutet, avslå begäran om rättelseyrkande eller upphäva beslutet och återförvisa ärendet till rektorn för ny behandling.

I beslut om bedömning får ändring inte sökas genom besvär.

45 §

Erkännande av tidigare förvärvat kunnande

I samband med att den studerandes individuella studieplan enligt 38 § utarbetas ska skolan utreda och identifiera den studerandes tidigare förvärvade kunnande på basis av en utredning som den studerande lägger fram. Skolan ska erkänna kunnande som motsvarar målen och innehållet i läroplanen.

Vid erkännande av den studerandes kunnande tillämpas vad som i 42 och 43 §§ föreskrivs om bedömning och beslut om bedömning och i 44 § gällande sökande av ändring av beslutet. Vid behov ska kunnandet visas på det sätt som skolan bestämmer.

Landskapsregeringen kan i grunderna för examen och utbildning enligt 18 § närmare bestämma om principer för erkännande av kunnande och förfaringsätten för detta samt om omvandlingen av vitsord.

46 §

Studentexamen

Studentexamen avläggs som avslutning på den allmänbildande gymnasieutbildningen. Lagen om studentexamen (FFS 502/2019) och de bestämmelser som statsrådet har utfärdat i förordning i fråga om rätten att avlägga studentexamen och enskilda prov, prov och omtagning av dem, bedömning och genomförandet av examen i övrigt tillämpas i tillämpliga delar gällande avläggande av studentexamen. Hänvisningar i de i detta moment angivna riksförfattningarna till bestämmelser i rikslagstiftningen ska avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

Uppgiften att ordna studentexamen i enlighet med 1 mom. sköts av rikets Studentexamensnämnd enligt republikens presidents förordning (2021:147) om ordnandet av studentexamen på Åland.

Rektorn för Ålands lyceum fattar i enlighet med grunderna i lagen om studentexamen beslut om rätten att delta i studentexamen och i enskilda prov i studentexamen. Om rätten att delta förvägras ska ett motiverat, skriftligt beslut meddelas.

Rektor fattar beslut om påföljder till följd av brott mot ordningen och svikligt förfarande under avläggande av studentexamen i enlighet med bestämmelserna i lagen om studentexamen. Påföljden att en examinand på grund av sitt förfarande förlorar sin rätt att delta i proven vid det examenstillfälle som följer efter det pågående examenstillfället fattas dock av det kollegiala organ som skolan tillsätter i enlighet med 102 §.

47 §

Utfärdande av betyg och intyg

Den allmänbildande gymnasieutbildningen är slutförd då den studerande avlagt de studier som hör till den allmänbildande gymnasieutbildningens lärokurs samt avlagt studentexamen. Den studerande erhåller en allmänbildande gymnasieexamen i vilken ingår ett avgångsbetyg med gymnasieexamen som utfärdas av Ålands lyceum och ett studentexamensbetyg som utfärdas av studentexamensnämnden.

Ett betyg över de studier som har slutförts ges till en studerande vars studierätt har upphört enligt 106 §. Till ämnesstuderande ges ett betyg över slutförda lärokurser i läroämnena och övriga studier.

Som bilaga till betygen enligt 1 och 2 mom. ges därtill ett separat betyg om slutförande av gymnasiediplom.

6 kap.

Yrkesinriktad gymnasieutbildning

Utbildning och undervisningsformer

48 §

Yrkesinriktad gymnasieutbildning

Yrkesinriktad gymnasieutbildning är utbildning som behövs för att förvärva yrkeskompetens och som syftar till avläggande av en yrkesinriktad examen eller en eller flera delar av en yrkesinriktad examen. Utbildningen ska förbereda de studerande för yrkesinriktade högskolestudier samt andra på gymnasieutbildning baserade studier.

En *yrkesinriktad grundexamen* motsvarar tre års heltidsstudier som ska slutföras senast inom fyra år. Den studerande ska visa att han eller hon har breda grundläggande yrkesfärdigheter för olika uppgifter inom en bransch och ett mer specialiserat kunnande och sådan yrkesskicklighet som arbetslivet kräver inom minst ett kompetensområde.

I en *yrkesexamen* ska den studerande visa att han eller hon har sådan yrkesskicklighet utgående från arbetslivets behov som är djupare än det som krävs för en yrkesinriktad grundexamen. Yrkesexamen kan även avse kunnande inom mer avgränsade arbetsuppgifter.

I en *specialyrkesexamen* ska den studerande visa att han eller hon har sådan yrkesskicklighet utgående från arbetslivets behov som är djupare än det som krävs för en yrkesexamen. Specialyrkesexamen kan även omfatta mångprofessionellt kunnande.

Närmare bestämmelser om den yrkesinriktade gymnasieutbildningen finns i grunderna för examen och utbildning enligt 18 §. Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning närmare bestämmelser

om den yrkesinriktade gymnasieutbildningens innehåll och omfattning samt om kompetensområden och examensbenämningar.

49 §

Handledande yrkesträningsundervisning

Handledande yrkesträningsundervisning handleder för arbete och ett självständigt liv och ger studerande som har stora inlärningsvärigheter eller svår funktionsnedsättning eller sjukdom undervisning och handledning enligt deras individuella mål och färdigheter.

Skolan beslutar utgående från den studerandes individuella mål och färdigheter tiden för den handledande yrkesträningsundervisningen. Undervisningen kan vara högst tre år. Utbildningen leder inte till en yrkesinriktad examen eller en eller flera delar av en sådan examen.

Handledande yrkesträningsundervisning kan inte ordnas i form av läroavtalsutbildning.

Gällande den studerandes rätt till assistenttjänster och särskilda hjälpmedel som studierna förutsätter finns bestämmelser i 113 §.

Närmare bestämmelser om den handledande yrkesträningsundervisningen finns i grunderna för examen och utbildning enligt 18 §. Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning närmare bestämmelser om utbildningens innehåll och omfattning.

50 §

Kursverksamhet och övrig yrkesutbildning på gymnasienivå

Utöver det som föreskrivs i 48 och 49 §§ kan annan utbildning på gymnasienivå inom ramen för yrkesinriktad gymnasieutbildning ordnas som fortbildning i form av kursverksamhet som fördjupar eller kompletterar yrkeskompetensen eller som övrig yrkesutbildning. Denna utbildning leder inte till en yrkesinriktad examen eller en eller flera delar av en sådan examen.

51 §

Läroavtalsutbildning

Läroavtalsutbildning är utbildning som i huvudsak ges på en arbetsplats i samband med praktiska arbetsuppgifter och som vid behov kompletteras med teoretisk undervisning. Den teoretiska undervisningen handhas av skolan eller en av skolan godkänd extern utbildare. Bestämmelserna om undervisningsspråk i 17 § 1 mom. ska tillämpas även på en extern utbildare. Närmare bestämmelser om läroavtalsutbildning finns i 67 §.

52 §

Samarbete med arbets- och näringsliv vid ordnandet av utbildningen

Den yrkesinriktade gymnasieutbildningen ska ordnas i nära samarbete med arbets- och näringslivet genom branschråd och vid behov även genom andra samarbetsformer för att svara på arbets- och näringslivets utvecklings- och kompetensbehov. Utbildningen syftar till att förbättra och upprätthålla befolkningens yrkeskompetens och arbets- och funktionsförmåga, främja sysselsättningen, påvisa kompetens, ge färdigheter för företagande samt stödja livslångt lärande och yrkesutveckling.

53 §

Planering av förvärvande och påvisande av yrkesskicklighet och kunnande

Med stöd av denna lag och grunderna för examen och utbildning enligt 18 § ska skolan

- 1) planera hur yrkesskickligheten eller kunnandet som förutsätts enligt grunderna för examen och utbildning ska förvärvas och göra en individuell planering för alla studerande för varje examens- eller utbildningsdel,
- 2) planera de handlednings- och stödåtgärder som de studerande behöver,

3) följa hur de studerandes kunnande utvecklas och vid behov planera det specialpedagogiska och mångprofessionella stöd och den anpassning av bedömningen av kunnandet som avses i 62 och 63 §§ och den avvikelse från kraven från yrkesskicklighet och målen för kunnandet som avses i 64 §.

4) planera hur yrkesskickligheten eller kunnandet ska visas och göra en individuell planering för alla studerande för varje examens- eller utbildningsdel.

Undervisningen och handledningen av studierna inom den yrkesinriktade gymnasieutbildningen ska ordnas så att den studerande har möjlighet att uppfylla de allmänna målen för utbildningen och kraven för yrkesskicklighet som anges i grunderna för examen och utbildning.

54 §

Allmän läroplan och examensplaner

Utbildningsanordnarens styrelse ska anta en allmän läroplan för alla utbildningar och en plan för varje examen där de examensdelar som erbjuds vid skolan framkommer.

Antagna läro- och examensplaner ska skickas för kännedom till landskapsregeringen.

55 §

Personlig utvecklingsplan för kunnandet

För en studerande som inleder en yrkesinriktad gymnasieutbildning enligt 48 § ska skolan utarbeta en *personlig utvecklingsplan för kunnandet (PUK)*. Personlig utvecklingsplan för kunnandet ska även tas fram om utbildningen ordnas som läroavtalsutbildning enligt 67 §.

I den personliga utvecklingsplanen för kunnandet ska individuella uppgifter föras in om identifiering, erkännande, förvärvande, utveckling och påvisande av kunnandet. Även uppgift om stödåtgärder förs in. Närmare bestämmelser om de uppgifter som ska föras in i planen kan tas in i grunderna för examen och utbildning enligt 18 §.

Skolan ansvarar för att den personliga utvecklingsplanen för kunnandet utarbetas och uppdateras tillsammans med den studerande.

Arbetsgivaren eller någon annan företrädare för arbetsplatsen deltar i utarbetandet och uppdateringen av den personliga utvecklingsplanen för kunnandet om utbildningen ordnas som läroavtalsutbildning eller som utbildning som grundar sig på utbildningsavtal eller om kunnandet ska visas på arbetsplatsen.

Skolan ska på basis av den studerandes mål samt identifierat tidigare förvärvat kunnande planera om den studerande ska avlägga en hel examen eller enbart en eller flera examensdelar, om detta inte fastställts i samband med antagning av den studerande enligt 103 §.

56 §

Identifiering och erkännande av studerandes tidigare studier och kunnande

I samband med att den studerandes personliga utvecklingsplan för kunnandet enligt 55 § utarbetas ska skolan utreda och identifiera den studerandes tidigare förvärvade kunnande på basis av en utredning som den studerande lägger fram.

Skolan ska erkänna kunnande som huvudsakligen motsvarar kraven på yrkesskicklighet eller målen för kunnandet enligt grunderna för examen och utbildning i 18 §. Vid behov ska kunnandet visas genom en valideringsprocess enligt 57 §.

Vid bedömningen av tidigare förvärvat kunnande tillämpas bestämmelserna om bedömning av kunnande i 78 § 1, 2 och 4 mom. och om sökande av ändring av bedömningen i 80 §. Med avvikelse från 79 § 1 mom. bedöms kunnandet dock av två lärare eller andra företrädare för

utbildningsanordnaren om det tidigare förvärvade kunnandet bedöms utan att den studerande deltar i ett yrkesprov.

Landskapsregeringen bestämmer i enlighet med grunderna för examen och utbildning enligt 18 § närmare principer för erkännande av kunnande och förfaringssätten för detta samt om omvandlingen av vitsord.

57 §

Erkännande av kunnande genom validering

Validering är en process som syftar till att erkänna en persons (*validands*) kunnande, oberoende av om det förvärvats genom formellt, icke-formellt eller informellt lärande, i förhållande till kraven enligt grunderna för examen och utbildning.

Validanden ansöker om validering baserat på en åtgärdsplan från Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet, Folkpensionsanstalten, ett försäkringsbolag eller som en del av en integrationsplan enligt landskapslagen (2012:74) om främjande av integration. Ansökan om kompetenskartläggning kan även göras separat av en enskild person eller av personens arbetsgivare.

Skolan ska göra en kompetenskartläggning baserat på den dokumentation som validanden lägger fram. Kompetenskartläggningen ska godkännas av skolan och validanden. Med kompetenskartläggningen som grund kan validanden ansöka om att bli antagen som studerande genom kontinuerlig ansökan för att få sitt kunnande validerat i enlighet med 4 mom. eller för att antas som studerande till gymnasieutbildning i enlighet med denna lag.

Valideringen sker genom en bedömning av det kunnande som framkommer av kompetenskartläggningen i förhållande till kraven på yrkesskicklighet eller målen för kunnandet för en examen eller examensdel enligt grunderna för examen och utbildning enligt 18 §.

Vid bedömningen av kunnandet tillämpas vad som i 78 § 1, 2 och 4 mom. föreskrivs om bedömning och i 80 § gällande sökande av ändring av bedömningen. Den studerandes kunnande kan visas genom avläggandet av yrkesprov. Om den studerandes kunnande bedöms utan att den studerande deltar i yrkesprov bedöms kunnandet med avvikelse från 79 § 1 mom. av två lärare eller andra företrädare för utbildningsanordnaren.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om förfaringssätten för validering.

Antagning

58 §

Förutsättningar för antagning som studerande till yrkesinriktad gymnasieutbildning

Som sökande till yrkesinriktad gymnasieutbildning enligt 48 - 50 §§ kan antas den som slutfört grundskolans lärokurs enligt landskapslagen om barnomsorg och grundskola, en motsvarande lärokurs eller en utbildning utomlands som i det landet ger behörighet för studier som motsvarar gymnasieutbildning. Bestämmelser om meddelande om resultatet av antagningen enligt detta moment finns i 103 §.

Som studerande kan även av vägande skäl antas en sökande som styrelsen bedömer har tillräckliga förutsättningar att förvärva det kunnande eller avlägga den examen som eftersträvas. Med avvikelse från vad som föreskrivs i 40 § 2 mom. i förvaltningslagen för landskapet Åland ska beslutet om antagning som studerande i detta fall motiveras.

En sökande kan inte antas som studerande, om han eller hon inte har tillräckliga färdigheter att använda och förstå svenska i tal och skrift.

Den sökandens hälsotillstånd eller funktionsförmåga får inte vara ett hinder för antagning som studerande. Som studerande antas dock inte den

som på grund av sitt hälsotillstånd eller sin funktionsförmåga inte kan genomföra utbildningsrelaterade praktiska uppgifter vid en skola, på en arbetsplats eller i en annan lärandemiljö om kraven på säkerhet vid de examina och kompetensområden som avses i 59 § 1 och 2 mom. förutsätter det och hindret inte kan undanröjas med rimliga åtgärder.

59 §

Studier som omfattar särskilda säkerhetskrav

Med studier som omfattar särskilda säkerhetskrav avses studier som omfattar krav på minderårigas säkerhet, patient- eller klientsäkerheten eller trafiksäkerheten. Närmare bestämmelser om vilka studier som omfattar särskilda säkerhetskrav finns i statsrådets förordning om yrkesutbildning (FFS 673/2017).

I fråga om examina och kompetensområden som avses i 1 mom. ska som hinder för antagning som studerande också betraktas beslut om indragning av studierätten enligt 92 § i denna lag, 38 § i yrkeshögskolelagen (2024:50) för Åland, 81 § i lagen om yrkesutbildning (FFS 531/2017), 33 § i yrkeshögskolelagen (FFS 932/2014) eller 43 a § i universitetslagen (FFS 558/2009), om omständigheter som har samband med skyddet för andras hälsa och säkerhet förutsätter det.

Skolan ska ge den sökande information om vilka krav på hälsotillstånd och andra förutsättningar som gäller för studier som omfattas av särskilda säkerhetskrav.

60 §

Information inför antagning som studerande

Om ansökan gäller studier som omfattas av särskilda säkerhetskrav enligt 59 § eller handledande yrkesträningsundervisning enligt 49 § ska den sökande på begäran av skolan lämna sådana uppgifter om sitt hälsotillstånd och funktionsförmåga som krävs för bedömningen av antagning som studerande.

Den sökande ska på begäran av skolan ge information om tidigare beslut om eller pågående behandling om indragning av studierätten gällande studier som omfattas av särskilda säkerhetskrav enligt 59 §.

Skolan har trots sekretessbestämmelserna rätt att av Högskolan på Åland få sådana nödvändiga uppgifter om beslut om indragning av den sökandes studierätt enligt 38 § i yrkeshögskolelagen för Åland som krävs för bedömningen av ansökan om antagning som studerande.

Ordnande av undervisning och stöd

61 §

Allmänpedagogiskt stöd

En studerande som behöver stöd för att klara studierna har rätt till allmänpedagogiskt stöd. Det allmänpedagogiska stödet ges i eller utom den ordinarie undervisningen i form av individuell stödundervisning eller i grupp.

Stödbehovet ska bedömas i början av studierna samt regelbundet under studiernas gång.

Närmare bestämmelser om det allmänpedagogiska stödet fastställs i grunderna för examen och utbildning enligt 18 §.

62 §

Specialpedagogiskt stöd

Om det allmänpedagogiska stödet enligt 61 § inte är tillräckligt har den studerande utgående från sina behov rätt till specialpedagogiskt stöd om han eller hon på grund av inlärningssvårigheter, funktionsnedsättning eller

sjukdom eller av andra orsaker behöver långvarigt och regelbundet stöd för att nå målen för kunnandet enligt grunderna för examen och utbildning. Det specialpedagogiska stödet kan omfatta specialundervisning och specialarrangemang i undervisningen.

Målet för det specialpedagogiska stödet är att den studerande ska nå den yrkesskicklighet och det kunnande som anges för en yrkesinriktad grundexamen i enlighet med grunderna för examen och utbildning enligt 18 § eller delar av en sådan examen. Bedömningen av kunnandet kan dock anpassas och göras i enlighet med kriterier för anpassad bedömning som fastställs i grunderna för examen och utbildning. Bedömningen av kunnandet kan anpassas bara i den omfattning det är nödvändigt med hänsyn till den studerandes personliga mål och färdigheter. Avvikelse från kraven på yrkesskicklighet eller målen för kunnande kan göras i enlighet med det som föreskrivs i 64 §.

Skolan ska främja den studerandes välmående i samarbete med tjänster som tillhandhålls av Folkpensionsanstalten, Ålands hälso- och sjukvård, Kommunernas socialtjänst och andra producenter av rehabiliteringstjänster.

Gällande den studerandes rätt till assistenttjänster och särskilda hjälpmedel som studierna förutsätter finns bestämmelser i 113 §.

Närmare bestämmelser om det specialpedagogiska stödet fastställs i grunderna för examen och utbildning enligt 18 §.

63 §

Mångprofessionellt stöd

Den studerande har rätt till mångprofessionellt stöd om han eller hon har stora inlärningsssvårigheter eller en svår funktionsnedsättning eller sjukdom som gör att det specialpedagogiska stödet enligt 62 § behöver vara individuellt, omfattande och mångsidigt.

Mångprofessionellt stöd kan ordnas som specialpedagogiskt stöd till enskilda studerande inom den grundläggande yrkesutbildningens utbildningsprogram eller i små grupper inom särskilda kompetensområden.

Bestämmelserna i 62 § 2 - 4 mom. tillämpas även för mångprofessionellt stöd.

För studerande med så omfattande inlärningsssvårigheter eller svår funktionsnedsättning eller sjukdom att den studerande inte kan nå den yrkesskicklighet eller det kunnande som avses i 62 § 2 mom. ordnas handledande yrkesträningsundervisning enligt 49 §.

Närmare bestämmelser om det mångprofessionella stödet fastställs i grunderna för examen och utbildning enligt 18 §.

64 §

Avvikelse från kraven på yrkesskicklighet eller målen för kunnandet

Avvikelse från kraven på yrkesskicklighet eller målen för kunnandet får göras genom att den studerande inte visar något av det kunnande som förutsätts i enlighet med grunderna för examen och utbildning enligt 18 §, om

1) de krav på yrkesskicklighet eller de mål för kunnandet som anges i grunderna för examen och utbildning till någon del är oskäligen för den studerande med hänsyn till förhållandena eller tidigare förvärvat kunnande, eller

2) avvikelsen är motiverad av skäl som har samband med den studerandes funktionsnedsättning eller hälsotillstånd.

Målet för avvikelsen är att den studerande ska kunna avlägga en examen även om han eller hon av orsaker som avses i 1 mom. till någon del inte kan uppfylla kraven på yrkesskicklighet eller målen för kunnandet enligt grunderna för examen och utbildning. Avvikelse från kraven på

yrkesskicklighet eller målen för kunnandet får göras endast i den omfattning detta är nödvändigt av de orsaker som avses i 1 mom.

65 §

Beslut om specialpedagogiskt och mångprofessionellt stöd, anpassning av bedömning av kunnandet och avvikelse från kraven på yrkesskicklighet eller målen för kunnandet

Skolan beslutar om sådant specialpedagogiskt och mångprofessionellt stöd till de studerande och om sådan anpassning av bedömningen av kunnandet som avses i 62 och 63 §§ samt om sådan avvikelse från kraven på yrkesskicklighet eller målen för kunnandet som avses i 64 §. Den studerande och en minderårig studerandes vårdnadshavare eller annan laglig företrädare ska höras innan beslut enligt detta moment fattas.

Skolan ska i den personliga utvecklingsplanen för kunnandet föra in innehållet i det specialpedagogiska stödet och anpassningen av bedömningen av kunnandet och avvikelser från kraven på yrkesskicklighet eller målen för kunnandet.

Skolan ska bedöma en studerandes behov av specialpedagogiskt eller mångprofessionellt stöd när den studerande inleder sina studier och under studiernas gång om behov av sådant stöd uppstår. Om det har fattats ett beslut om specialpedagogiskt stöd, mångprofessionellt stöd eller överföring till träningsundervisning i grundskolan enligt del III, 5 kap. 19, 20 eller 22 § i landskapslagen om barnomsorg och grundskola och beslutet gäller när grundskoleutbildningen avslutas, ska skolan utreda och bedöma den studerandes behov av stöd utgående från det stödbeslutet.

Utbildning på arbetsplats

66 §

Utbildning som ordnas på en arbetsplats i samband med praktiska arbetsuppgifter

I yrkesinriktad gymnasieutbildning som avses i 48 § kan den studerande förvärva kunnandet på en arbetsplats genom utförande av praktiska arbetsuppgifter i läroavtalsutbildning eller genom lärande i arbete i utbildningsavtal. I kursverksamhet enligt 50 § kan den studerande förvärva kunnandet på en arbetsplats genom utförande av praktiska arbetsuppgifter i läroavtalsutbildning.

67 §

Läroavtalsutbildning

Läroavtalsutbildning grundar sig på ett läroavtal, vilket är ett skriftligt arbetsavtal på viss tid mellan en studerande som fyllt 15 år och arbetsgivaren. Läroavtalsutbildning kan även grunda sig på ett skriftligt avtal på viss tid mellan en studerande i tjänsteförhållande eller i ett offentligrättsligt anställningsförhållande som kan jämföras med ett tjänsteförhållande och arbetsgivaren.

Den studerandes personliga utvecklingsplan för kunnandet enligt 55 § ska fogas till läroavtalet. Av planen ska framkomma de praktiska arbetsuppgifter som den studerande ska utföra för att nå målen för kunnandet. Landskapsregeringen utfärdar genom landskapsförordning närmare bestämmelser om de frågor som ska regleras i läroavtalet.

En förutsättning för att läroavtal ska kunna ingås är att skolan och arbetsgivaren skriftligen avtalar om ordnande av läroavtalsutbildning. Landskapsregeringen utfärdar genom landskapsförordning närmare bestämmelser om de frågor som ska regleras i avtalet mellan skolan och arbetsgivaren.

Läroavtalsutbildning för en företagare kan ordnas i företagarens eget företag, om skolan och företagaren avtalar om ordnande av läroavtalsutbildning på det sätt som avses i 3 mom. Den studerandes personliga utvecklingsplan för kunnandet enligt 55 § ska fogas till avtalet.

68 §

Lärande i arbete (LIA) som grundar sig på utbildningsavtal

I utbildning som grundar sig på ett utbildningsavtal förvärvar den studerande kunnandet i samband med lärande i arbete i praktiska arbetsuppgifter på en arbetsplats. Under utbildningsavtalsutbildning står den studerande inte i ett anställningsförhållande.

Skolan och en arbetsplats kan ingå avtal om att arbetsplatsen ska tillhandahålla utbildningsplatser för lärande i arbete.

För den studerande ska utbildningen bygga på ett skriftligt utbildningsavtal mellan skolan och en företrädare för arbetsplatsen. Utbildningsavtalet är ett avtal på viss tid i vilket det ska specificeras vilket kunnande som den studerande ska förvärva på arbetsplatsen. I den studerandes personliga utvecklingsplan för kunnandet ska ingå de praktiska arbetsuppgifter som den studerande ska utföra för att nå målen för kunnandet. Planen ska bifogas utbildningsavtalet.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning närmare föreskriva om utbildningsavtalets innehåll, form och villkor för godkännande.

69 §

Handledare och övriga förutsättningar för läro- och utbildningsavtal

En förutsättning för att läro- eller utbildningsavtal ska kunna ingås är att det på arbetsplatsen finns tillräcklig verksamhet inom området för läro- eller utbildningsavtalet, nödvändiga arbetsredskap och yrkesmässigt kompetent personal. För den studerande ska det på arbetsplatsen utses en ansvarig handledare.

Skolan ansvarar för att de praktiska arbetsuppgifterna som grundar sig på ett läro- eller utbildningsavtal är sådana att den studerande genom att utföra dessa uppgifter kan nå de mål för kunnandet som anges i den personliga utvecklingsplanen för kunnandet.

För en företagare som genomgår läroavtalsutbildning i det egna företaget enligt 67 § 4 mom. kan handledaren vara en person från en annan arbetsplats än företaget eller en person som i övrigt är lämplig för uppgiften.

Den som tillhandahåller en utbildningsavtalsarbetsplats är skyldig att ge akt på hur den studerandes kunnande utvecklas, att vidta åtgärder om det kunnande som anges i den studerandes personliga utvecklingsplan för kunnandet inte kan nås och att lämna skolan rapporter om hur den studerandes personliga utvecklingsplan för kunnandet förverkligas. Skolan ska följa hur den studerandes kunnande utvecklas och ge stöd till den studerande och handledaren på utbildningsavtalsarbetsplatsen.

Landskapsregeringen kan genom landskapsförordning utförda närmare bestämmelser om de krav som ska ställas på den ansvariga handledaren i 1 mom.

70 §

Tillämpning av lagstiftning om arbetstagare och tjänstemän

På läroavtal tillämpas den lagstiftning som gäller arbetsavtals- och tjänsteförhållanden. Om inte något annat föreskrivs i denna lag tillämpas dock inte på läroavtal som grundar sig på arbetsavtal 1 kap. 3 och 8 §, 2 kap. 4 och 5 §, 4 kap. 4 och 5 §, 6 kap. 1, 1 a, 2 - 4, 4 a, 5 och 6 §, 7 kap. 1 - 5 och 7 - 11 § och 9 kap. samt 13 kap. 3 och 4 § i arbetsavtalslagen (FFS 55/2001).

På utbildning som grundar sig på utbildningsavtal tillämpas landskapslagen (2022:43) om tillämpning av diskrimineringslagen inom landskapets lagstiftningsbehörighet. Vidare tillämpas de bestämmelser i lagen om unga arbetstagare (FFS 998/1993) som gäller arbetstiden samt säkerheten i arbete och hälsoaspekter. En studerandes arbetstid får högst vara den ordinarie arbetstid som iakttas på arbetsplatsen i fråga. Dessutom tillämpas i fråga om studerandes arbete bestämmelserna i arbetstidslagen (FFS 872/2019) om dagliga raster, dygnsvila, veckovila och arbetsskiftsförteckning.

71 §

Arbetarskydd för den studerande

Vid utbildning som ordnas på en arbetsplats i samband med praktiska arbetsuppgifter svarar arbetsgivaren eller utbildningsavtalsarbetsplatsen för arbetarskyddet för den studerande i enlighet med arbetarskyddslagen (FFS 738/2002). Skolan ska informera arbetsgivaren eller den som tillhandahåller utbildningsavtalsarbetsplatsen om detta ansvar.

72 §

Tystnadsplikt och övriga skyldigheter för den studerande

För en studerande i utbildning som ordnas i anslutning till praktiska arbetsuppgifter på en arbetsplats gäller vad som föreskrivs om tystnadsplikt för arbetstagare och tjänstemän i motsvarande uppgifter.

Om läro- eller utbildningsavtalsförhållandet utvecklar sig på ett sådant sätt att det inte är möjligt att få en tillfredsställande utbildning ska den studerande underrätta skolan om detta.

73 §

Utbildningsersättning

Om läroavtalsutbildning uppskattas orsaka kostnader för arbetsgivaren, betalar skolan utbildningsersättning till arbetsgivaren på det sätt som överenskomms i avtalet om ordnandet av läroavtalsutbildning. Ersättning betalas dock inte för läroavtalsutbildning i företagarens egna företag enligt 67 § 4 mom.

För utbildning som grundar sig på ett utbildningsavtal betalas ingen ersättning. För utbildningsavtalsplats som ordnas för studerande med mångprofessionellt stöd enligt 63 § kan dock skolan och en företrädare för utbildningsavtalsarbetsplatsen ingå avtal om att ersättning ska utgå.

Närmare bestämmelser om hur utbildningsersättningen bestäms kan utfärdas genom landskapsförordning.

74 §

Studiesociala förmåner gällande läroavtalsutbildning

Den teoretiska undervisningen inom läroavtalsutbildning är avgiftsfri för den studerande. På ansökan av den studerande betalar skolan för tiden för deltagande i den teoretiska undervisningen

1) *dagpenning* för inkomstbortfall och barnförhöjning till dagpenningen om den studerande försörjer barn under 18 år,

2) *reseersättning* enligt det billigaste färdstättet per teoristudiedag då färdvägen i en riktning mellan hemorten eller läroavtalsarbetsplatsen och den ort där den teoretiska undervisningen ordnas överstiger 10 km. Om restiden från hemorten eller läroavtalsarbetsplatsen till den ort där den teoretiska utbildningen ordnas är längre än två timmar har den studerande rätt till reseersättning när teoriperioden börjar och slutar,

3) *inkvarteringsersättning* om undervisningen ordnas på en ort till vilken den studerandes restid överskrider två timmar från hemorten eller läroavtalsarbetsplatsen,

4) *kostersättning* per teoristudiedag under teoriperioden.

Den studerande har inte rätt till dagpenning och barnförhöjning enligt 1 mom. 1 punkten om den studerande får lön för samma tid eller har rätt till ersättning för inkomstbortfall med stöd av någon annan lag.

Den studerande har rätt att få förmåner enligt denna paragraf också när han eller hon deltar i ett yrkesprov eller visar sitt kunnande på något annat sätt.

Landskapsregeringen fastställer i landskapsförordning närmare bestämmelser om beloppen för ersättningen i 1 mom.

75 §

Hävande av läroavtal och avtal om ordnande av läroavtalsutbildning samt avbrytande av en sådan utbildning

Om avtalsparterna är eniga kan läroavtalet hävas med omedelbar verkan efter att arbetsgivaren skriftligen underrättat skolan om hävningen av läroavtalet.

Ett läroavtal som grundar sig på ett arbetsavtal kan dessutom hävas

1) på de grunder som anges i 1 kap. 4 § och 8 kap. 1 och 3 § i arbetsavtalslagen,

2) om arbetsgivaren upphör med sitt företag, försätts i konkurs eller avlider, eller

3) med skolans tillstånd på de uppsägningsgrunder som föreskrivs i arbetsavtalslagen.

Skolan kan efter att ha hört den studerande och arbetsgivaren häva avtalet om ordnande av läroavtalsutbildning, om bestämmelserna i denna lag, bestämmelser som utfärdats med stöd av den eller villkoren i läroavtalet inte iakttas i den utbildning som ordnas på arbetsplatsen.

Ett läroavtal ska betraktas som hävt, om avtalet om ordnande av läroavtalsutbildning hävs eller om skolan har dragit in den studerandes studierätt med stöd av 92 §.

Skolan och en företagare som får läroavtalsutbildning kan genom en gemensam överenskommelse häva ett avtal om ordnande av läroavtalsutbildning. Skolan kan efter att ha hört företagaren häva avtalet om ordnande av utbildning, om bestämmelserna i denna lag, bestämmelser som utfärdats med stöd av den eller villkoren i det i 67 § 4 mom. avsedda avtal som ingåtts mellan skolan och företagaren inte iakttas i utbildningen.

Om ett läroavtal hävs på de grunder som avses i 1 - 3 eller 5 mom., ska skolan ordna möjlighet för den studerande att på något annat sätt förvärva det kunnande som ställts som mål i den personliga utvecklingsplanen för kunnandet.

Om en studerande avstängs från skolan för viss tid eller avhålls från studierna eller om den studerandes studierätt avbryts tillfälligt på de grunder som anges i denna lag avbryts läroavtalsutbildningen för motsvarande tid.

76 §

Hävande av utbildningsavtal och avbrytande av utbildning som grundar sig på utbildningsavtal

Ett utbildningsavtal kan hävas genom en gemensam överenskommelse mellan avtalsparterna.

Vardera parten kan efter att ha hört den andra parten häva ett utbildningsavtal, om bestämmelserna i denna lag, bestämmelser som utfärdats med stöd av den eller villkoren i utbildningsavtalet inte iakttas i den utbildning som ordnas på arbetsplatsen.

Dessutom kan vardera parten häva ett utbildningsavtal om

1) den som tillhandahåller en utbildningsavtalsarbetsplats upphör med sitt företag, försätts i konkurs eller avlider, eller

2) den studerande övergår till att genom läroavtalsutbildning förvärva det kunnande som ställts som mål i den personliga utvecklingsplanen för kunnandet.

Skolan ska häva ett utbildningsavtal, om det av information från den studerande framgår att bestämmelserna i denna lag, bestämmelser som utfärdats med stöd av den eller villkoren i utbildningsavtalet inte iakttas i den utbildning som ordnas på arbetsplatsen och det inte finns förutsättningar för att fortsätta utbildningsavtalet. Skolan ska höra den som tillhandahåller utbildningsavtalsarbetsplatsen innan utbildningsavtalet hävs.

Ett utbildningsavtal upphör att gälla om skolan drar in den studerandes studierätt med stöd av 92 §.

Om ett utbildningsavtal hävs på de grunder som anges i 1 - 4 mom., ska skolan ordna möjlighet för den studerande att på något annat sätt förvärva det kunnande som ställts som mål i den personliga utvecklingsplanen för kunnandet.

Om en studerande avstängs från skolan för viss tid eller avhålls från studierna eller om den studerandes studierätt avbryts tillfälligt på de grunder som anges i denna lag avbryts den utbildning som grundar sig på ett utbildningsavtal för motsvarande tid.

Bedömning och examen

77 §

Påvisande av kunnandet

Den studerande visar hur väl han eller hon har förvärvat den yrkesskicklighet eller det kunnande som anges i grunderna för examen och utbildning genom att avlägga ett yrkesprov. Yrkesprovet omfattar praktiska arbetsuppgifter som den studerande genomgår i en arbetssituation eller arbetsuppgifter på en arbetsplats, i skolan eller på någon annan plats som skolan anvisar. Det kunnande som krävs för gemensamma examensdelar kan även visas på något annat sätt.

Det kunnande som krävs för att genomföra handledande yrkesträningsundervisning visas på något annat sätt än genom yrkesprov.

78 §

Bedömning av kunnandet inom yrkesinriktad utbildning och handledande yrkesträningsundervisning

Bedömningens syfte är att leda och stimulera de studerande i deras lärande, att säkerställa att kraven på yrkesskicklighet och målen för kunnandet nås, samt att utveckla de studerandes förutsättningar att bedöma sig själva (*självbedömning*).

Den studerandes kunnande bedöms mångsidigt genom att kunnandet jämförs med det kunnande som anges i grunderna för examen och utbildning. Bedömningen ska omfatta alla krav på yrkesskicklighet och mål för kunnandet som i grunderna för examen och utbildning ställts för den examensdel som ska avläggas eller den utbildningsdel som ska genomföras. Om bedömningen av kunnandet har anpassats i enlighet med 62 § eller om avvikelser från kraven på yrkesskicklighet eller målen för kunnandet har gjorts i enlighet med 64 §, bedöms kunnandet genom att det jämförs med målen i den studerandes personliga utvecklingsplan för kunnandet.

Den studerande ska ges möjlighet till självbedömning av sina prestationer. Självbedömningen påverkar inte bedömningen av kunnandet eller det vitsord som ges över kunnandet.

Bedömarna bedömer kunnandet hos en studerande separat för varje examens- eller utbildningsdel samt i fråga om gemensamma examensdelar separat för varje delområde. På grundval av bedömningen av kunnandet ger bedömarna vitsord för yrkesinriktade examensdelar, gemensamma

examensdelar och deras delområden. För utbildningsdelar inom handledande yrkesträningsundervisning görs bedömningen i enlighet med skalan för bedömning av kunnandet. Bestämmelser om skalan för vitsord och för bedömning av kunnandet finns i grunderna för examen och utbildning enligt 18 §.

Skolan ska ge de studerande möjlighet att påvisa sitt kunnande på nytt om kunnandet bedöms som underkänt. Skolan ska också ge de studerande möjlighet att höja ett godkänt vitsord som getts på grundval av bedömningen av kunnandet.

79 §

Bedömare

Skolan utser två bedömare som tillsammans utför bedömningen av kunnandet i fråga om yrkesinriktade examensdelar och som gör bedömningen separat för varje examensdel. Den ena bedömaren ska vara lärare eller av särskilda skäl någon annan företrädare för skolan och den andra ska företräda arbetslivet. Av särskilda skäl kan bedömningen göras också av två lärare eller andra företrädare för skolan.

Vid läroavtals- eller utbildningsavtalsutbildning som ordnas på en arbetsplats görs bedömningen av en lärare och av den ansvariga arbetsplatshandledaren som avses i 69 §.

Bedömningen av kunnandet i fråga om examensdelar inom gemensamma examensdelar och deras delområden görs av en lärare eller om lärarna är flera, av lärarna gemensamt. När en examensdel eller ett delområde av en examensdel avläggs och bedöms i samband med en yrkesinriktad examensdel kan också företrädare för arbetslivet höras vid bedömningen av kunnandet.

Bedömningen av kunnandet av utbildningsdelar i handledande yrkesträningsundervisning görs av en lärare eller av särskilda skäl av någon annan företrädare för skolan.

Bedömarna ska ha tillräcklig yrkesskicklighet och tillräckligt kunnande i anknytning till den examen som ska avläggas och i synnerhet till den examensdel eller det delområde av en examensdel som ska bedömas samt tillräcklig förtrogenhet med bedömning och grunderna för den examen som avläggs. Utbildningsanordnaren ska introducera bedömare som företräder arbetslivet i bedömningen av kunnandet. I fråga om jäv för bedömare tillämpas vad som föreskrivs i 24 och 25 §§ i förvaltningslagen för landskapet Åland.

I 128 § finns bestämmelser om straffrättsligt tjänsteansvar som tillämpas på bedömare av kunnande när de utför i denna lag avsedda uppgifter.

Skolan kan besluta att arvode ska utgå till bedömare för bedömningen av yrkesprov.

80 §

Sökande av ändring gällande bedömning

En studerande kan skriftligen begära en kontroll av bedömningen enligt 78 § inom 14 dagar från det att den studerande tagit del av bedömningen. Begäran ska riktas till de bedömare som gjort bedömningen, vilka gör en ombedömning. Ombedömningen ska göras utan obefogat dröjsmål.

Om den studerande är missnöjd med ombedömningen får han eller hon skriftligen hos rektorn begära rättelse av ombedömningen inom 14 dagar från det att han eller hon tog del av ombedömningen. Rektor kan fatta beslut om att begäran ska avslås, eller om bedömningen är uppenbart felaktig, bestämma att en ny bedömning ska göras samt av grundad anledning utse en ny bedömare.

I beslut om bedömning får ändring inte sökas genom besvär.

81 §

Examen med yrkesinriktning

En studerande får en yrkesinriktad grundexamen, yrkesexamen eller specialyrkesexamen då alla examensdelar som krävs för examen enligt grunderna för examen och utbildning i 18 § har avlagts med godkänt resultat eller när kunnandet har erkänts i enlighet med 56 § eller validerats i enlighet med 57 §.

En examensdel har avlagts då den studerande har visat det kunnande som krävs enligt grunderna för examen och utbildning.

I riket gällande examensbenämningar för examina ska tillämpas på Åland om inte något annat bestäms i landskapsförordning.

82 §

Betyg och intyg

Skolan ska ge den studerande ett examensbetyg när examen har avlagts på det sätt som anges i 81 §. Skolan ska ge den studerande ett betyg över avlagda examensdelar, om den studerande endast avlägger en eller flera examensdelar och det kunnande som ställts som mål i den personliga utvecklingsplanen för kunnandet har nåtts. Den studerande ska också ges ett betyg över avlagda examensdelar om hans eller hennes studierätt har upphört enligt 106 §. Skolan ska även utfärda ett betyg över avlagda examensdelar på begäran av den studerande.

Om den studerande ges ett betyg över avlagda examensdelar som anskaffats enligt 12 §, utfärdas betyget av den skola som ansvarat för examensdelen.

På begäran av den studerande ska skolan utfärda ett betyg över genomförda examensdelar.

Skolan får inte utfärda ett examensbetyg eller ett betyg över avlagda examensdelar om den studerande på grund av anpassning av bedömningen av kunnandet eller avvikelse från krav på yrkesskicklighet eller mål för kunnande enligt 65 § inte har uppfyllt examensdelarnas centrala krav på yrkesskicklighet och mål för kunnandet. I dessa fall utfärdar skolan ett intyg över den studerandes kunnande.

83 §

Betyg över genomförd handledande yrkesträningsundervisning

Skolan ska ge den studerande ett betyg över genomförd handledande yrkesträningsundervisning. Den studerande ska även ges ett betyg över genomförda utbildningsdelar om hans eller hennes studierätt har upphört enligt 106 §. Skolan ska också utfärda ett betyg över genomförda utbildningsdelar på begäran av den studerande.

84 §

Intyg över deltagande i utbildning

Skolan ska ge den studerande ett intyg över deltagande i kursverksamhet och övrig yrkesutbildning enligt 50 § när utbildningen avslutats eller då den studerandes studierätt har upphört enligt 106 §. Skolan ska också utfärda intyget över deltagande på begäran av den studerande.

7 kap.**Trygg studiemiljö**

85 §

Likabehandling

De studerande ska bemötas opartiskt så att ingen diskrimineras på grund av ålder, ursprung, nationalitet, språk, religion, övertygelse, åsikt, politisk verksamhet, fackföreningsverksamhet, familjeförhållanden, hälsotillstånd,

funktionsnedsättning, sexuell läggning, kön, könsidentitet, könsuttryck eller någon annan omständighet som gäller den enskilda som person.

Skolan ska ta fram en likabehandlingsplan enligt 6 § i diskrimineringslagen (FFS 1325/2014), tillämplig på Åland genom landskapslagen om tillämpning av diskrimineringslagen. I den lagen finns även bestämmelser om skolans skyldighet att göra rimliga anpassningar för att likabehandling för studerande med funktionsnedsättning ska uppnås.

Enligt 5 a § i lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (FFS 609/1986), tillämplig på Åland genom landskapslagen (1989:27) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män, ska skolan ta fram en jämställdhetsplan. Jämställdhetsplanen kan ingå i den likabehandlingsplan som avses i 2 mom.

86 §

Skolans inom- och utomhusmiljö

Skolans lokaler ska vara lämpliga för verksamheten. I lokalerna ska det finnas tillgång till sådan pedagogisk och annan utrustning som behövs för verksamheten. Tillgängligheten i skolans inom- och utomhusmiljöer ska säkerställas.

87 §

Studerandes skyldigheter

Den studerande ska delta i undervisning enligt målen i utbildningsgrunderna för utbildning som förbereder för examensutbildning, läroplanen för den allmänbildande gymnasieutbildningen eller målen för kunnandet i grunderna för examen och utbildning för den yrkesinriktade utbildningen, om han eller hon inte har befriats från undervisningen eller av disciplinära skäl har avstängts eller förvägrats rätt att delta i undervisningen.

Den studerande ska utföra sina uppgifter omsorgsfullt, respektera planerad studietakt, uppträda hänsynsfullt, följa skolans trivselregler, lärares och annan personals anvisningar samt hantera skolans egendom ansvarsfullt.

En läroavtalsstuderande ska dessutom göra sig förtrogen med de krav som gäller för att kunna utföra kvalificerade uppgifter i arbetslivet med framgång samt aktivt delta i den planerade undervisningen.

88 §

Rätt till en trygg studiemiljö

De studerande har rätt till en trygg studiemiljö. De studerande ska uppträda korrekt och inte utsätta andra för kränkande behandling. De studerande ska bete sig på ett sådant sätt att de inte äventyrar säkerheten i studiemiljön.

De studerande får inte ta med sådana föremål eller ämnen till skolan som inte får innehas enligt annan lag eller som kan äventyra säkerheten hos den studerande eller andra studerande. Inte heller föremål eller ämnen som kan användas för att skada egendom får medföras utan godtagbar orsak.

89 §

Trivselstadga

För att främja trygghet och trivsel i skolan ska skolan utarbeta en trivselstadga. Trivselstadgan får innehålla sådana regler om praktiska arrangemang och korrekt uppträdande som behövs för tryggheten och trivseln i studiemiljön. Trivselstadgan kan innehålla närmare regler om de föremål och ämnen som avses i 88 § 2 mom. Dessutom kan regler meddelas om hur skolans egendom får hanteras och om hur man får vistas och röra sig i skolans lokaler och på skolans område.

90 §

Handlingsplan för disciplinära åtgärder

Skolan ska utarbeta en handlingsplan för disciplinära åtgärder och för de tillhörande förfaringssätten. Landskapsregeringen utfärdar anvisningar om hur handlingsplanen ska utarbetas.

91 §

Hantering av ärenden gällande kränkande behandling

Personal vid skolan som får kännedom om att en studerande har blivit utsatt för trakasserier, mobbning, diskriminering eller våld som skett i studiemiljön ska anmäla det till en lärare eller till skolans rektor.

Läraren eller rektorn ska skyndsamt se till att händelsen utreds och att åtgärder vidtas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Lärare eller rektor ska meddela vårdnadshavaren eller annan laglig företrädare till en studerande under 18 år som misstänks för eller har utsatts för sådan kränkande behandling som avses i 1 mom. Om den studerande som utsatts för den kränkande behandlingen samtycker till det ska läraren eller rektorn meddela studerandevården om ärendet.

92 §

Indragning av studierätten

Vid studier som omfattar särskilda säkerhetskrav som avses i 59 § kan utbildningsanordnaren dra in rätten att avlägga ifrågavarande examen eller rätten att avlägga examen inom ifrågavarande kompetensområde och rätten att delta i examensutbildning (*indragning av studierätten*), om

1) den studerande genom att inom utbildningen upprepade gånger eller allvarligt äventyra någon annans hälsa eller säkerhet har visat sig vara uppenbart olämplig för utbildningsrelaterade praktiska uppgifter vid skolan, på en arbetsplats eller i en annan inlärningsmiljö,

2) det är uppenbart att den studerande i fråga om sitt hälsotillstånd eller sin funktionsförmåga inte uppfyller förutsättningarna enligt 59 § för antagning som studerande, eller

3) den studerande när han eller hon har ansökt om att bli antagen för att avlägga examen har undanhållit sådan information om beslut om indragning av studierätten som avses i 60 § och som kunde ha utgjort hinder för antagningen.

När utbildningsrelaterade praktiska uppgifter vid skolan, på en arbetsplats eller i en annan lärandemiljö i väsentlig grad förutsätter arbete med minderåriga vid studier som omfattar särskilda säkerhetskrav som avses i 59 §, kan skolan dra in studierätten om det behövs för att skydda minderåriga och den studerande har dömts till straff för ett brott som avses i 17 kap. 18 §, 20 kap., 21 kap. 1 - 3 eller 6 §, 31 kap. 2 § eller 50 kap. 1, 2, 3, 4 eller 4 a § i strafflagen (FFS 39/1889).

Innan studierätten dras in ska skolan tillsammans med den studerande utreda hans eller hennes möjligheter att ansöka om att få avlägga någon annan examen eller genomgå någon annan utbildning.

Bestämmelser om beslutsfattandet och förfaringssättet i ärenden gällande indragning av studierätten finns i 102 §.

93 §

Kontroll av hälsotillstånd och funktionsförmåga och rätt att få uppgifter för bedömning av studierätten

Om det finns grundad anledning att misstänka att en studerande har ett sådant hinder vad gäller hälsotillståndet eller funktionsförmågan som avses i 92 § 1 mom. 2 punkten kan skolan ålägga den studerande att genomgå kontroller och undersökningar som är nödvändiga för att utreda den studerandes hälsotillstånd eller funktionsförmåga. Kontrollerna och undersökningarna ska utföras av en legitimerad yrkesutbildad person inom

hälso- och sjukvården. Skolan svarar för kostnaderna för kontrollerna och undersökningarna.

Utbildningsanordnaren har trots sekretessbestämmelserna rätt att för bedömning av studierätten få ett skriftligt utlåtande av en läkare med självständig rätt att utöva yrket och som anvisats av skolan. Av utlåtandet ska det framgå att den studerande har genomgått en kontroll eller en undersökning för bestämning av den studerandes hälsotillstånd och funktionsförmåga samt en bedömning av den studerandes hälsotillstånd och funktionsförmåga med anledning av de krav på hälsotillståndet som avläggandet av examen ställer.

Utbildningsanordnaren har trots sekretessbestämmelserna rätt att av Högskolan på Åland eller av en fristående huvudman enligt 8 § få sådana nödvändiga uppgifter om beslut om indragning av studierätten och grunderna för detta som krävs för bedömning av studierätten.

Den studerande ska för en sådan bedömning av studierätten som avses i 92 § 2 mom. på begäran av utbildningsanordnaren visa upp ett straffregisterutdrag enligt 6 § 5 mom. i straffregisterlagen (FFS 770/1993), om utbildningsrelaterade praktiska uppgifter vid skolan, på en arbetsplats eller i en annan inlärningsmiljö i väsentlig grad består av arbete med minderåriga.

Utbildningsanordnaren är trots sekretessbestämmelserna skyldig att lämna Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården sådana uppgifter som är nödvändiga för skötseln av de uppgifter som ålagts verket genom republikens presidents förordning (2020:85) om skötseln på Åland av vissa förvaltnings- och tillsynsuppgifter avseende behörighetskrav och yrkesutövning för yrkesutbildade personer inom socialvården och som gäller pågående behandling av indragning av studierätten i enlighet med 92 § samt beslut om indragning av studierätten och grunderna för detta.

94 §

Återställande av studierätten

Den som har fått sin studierätt indragen med stöd av 92 § 1 mom. 2 punkten kan hos utbildningsanordnaren anhålla om återställande av studierätten. Studierätten ska återställas om den som anhåller om det visar att skälen till indragningen av studierätten inte längre föreligger. Den som anhåller om återställande av studierätten ska lämna skolan utlåtanden om sitt hälsotillstånd.

Utbildningsanordnaren är trots sekretessbestämmelserna skyldig att lämna Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården sådana uppgifter som är nödvändiga för skötseln av de uppgifter som ålagts verket genom republikens presidents förordning om skötseln på Åland av vissa förvaltnings- och tillsynsuppgifter avseende behörighetskrav och yrkesutövning för yrkesutbildade personer inom socialvården och som gäller beslut om återställande av studierätten och motiveringen till beslutet.

Bestämmelser om beslutsfattandet och förfaringssättet i ärenden gällande återställande av studierätten finns i 102 §.

95 §

Narkotikatest

Skolan kan fatta beslut om att ålägga en studerande att visa upp ett intyg över narkotikatest, om det finns grundad anledning att misstänka att den studerande är narkotikapåverkad i utbildningsrelaterade praktiska uppgifter vid skolan, på en arbetsplats eller i en annan lärandemiljö eller att den studerande är narkotikaberoende. En ytterligare förutsättning är att testet är nödvändigt för att klarlägga den studerandes funktionsförmåga och att den studerande sköter uppgifter som kräver särskild noggrannhet, pålitlighet,

självständig omdömesförmåga eller god reaktionsförmåga och där den studerandes handlande under narkotikapåverkan eller narkotikaberoende

- 1) allvarligt äventyrar den studerandes eller någon annans liv eller hälsa,
- 2) allvarligt äventyrar säkerheten i trafiken,
- 3) allvarligt äventyrar skyddet eller integriteten i fråga om uppgifter som skyddas av sekretessbestämmelserna, eller
- 4) väsentligt ökar risken för olaga handel med och spridning av sådana ämnen som avses i 3 § 1 mom. 5 punkten i narkotikalagen (FFS 373/2008) och som innehålls av skolan, en i 67 § avsedd arbetsgivare eller en i 68 § avsedd tillhandahållare av en utbildningsavtalsarbetsplats.

Med intyg över narkotikatest avses ett intyg som utfärdats av en av skolan anvisad legitimerad yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården och av vilket det framgår att den studerande har genomgått test för utvärdering av användning av narkotika som avses i 3 § 1 mom. 5 punkten i narkotikalagen, samt en på testet grundad utredning om huruvida den studerande har använt narkotika för andra än medicinska ändamål så att den studerandes funktionsförmåga är nedsatt. Intyget ska visas upp inom en rimlig tid som bestäms av skolan. En minderårig studerandes vårdnadshavare eller annan laglig företrädare ska underrättas om att intyg över narkotikatest krävs.

Skolan svarar för kostnaderna för de intyg över narkotikatest som avses i denna paragraf.

På narkotikatestning av studerande tillämpas i övrigt vad som i 19 § i lagen om företagshälsovård (FFS 1383/2001) föreskrivs om testning av arbetstagare.

96 §

Disciplin

En studerande kan ges en *skriftlig varning*, om han eller hon

- 1) stör undervisningen,
- 2) beter sig våldsamt eller hotfullt i studiemiljön,
- 3) gör sig skyldig till fusk eller i övrigt bryter mot ordningen i skolan eller i en annan studiemiljö,
- 4) vägrar att visa upp ett intyg enligt 95 § över narkotikatest, eller
- 5) enligt en utredning som avses i 95 § har använt narkotika för andra än medicinska ändamål så att hans eller hennes funktionsförmåga är nedsatt.

Om handlingen eller försummelsen är allvarlig eller om den studerande fortsätter att uppföra sig på det sätt som avses i 1 mom. efter en skriftlig varning, kan den studerande *avstängas för viss tid*, högst ett år.

En studerande som stör undervisningen, beter sig våldsamt eller hotfullt eller äventyrar någon annans hälsa eller säkerhet kan *bli tillsagd att lämna* klassrummet eller en annan lokal där undervisningen ges för högst den återstående skoldagen eller en tillställning som arrangeras av skolan.

En studerande kan *förvägras rätt att delta i undervisningen för högst tre arbetsdagar*, om det föreligger en risk för att säkerheten för en annan studerande eller för en person som arbetar vid skolan eller i ett annat undervisningsutrymme äventyras av den studerandes våldsamma eller hotfulla beteende eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försåras orimligt mycket på grund av den studerandes störande uppförande. Under den tid som den studerande förvägrats att delta i undervisningen ska det ordnas möjlighet till vårdkontakt. Dessutom ska det för den studerande ordnas sådant annat stöd som den studerande behöver när denne återvänder till undervisningen.

Om en studerande vägrar att genomgå kontroller och undersökningar enligt 93 § 1 mom. för konstaterande av hälsotillståndet, kan den studerande *avhållas från studierna* till dess att han eller hon går med på behövliga kontroller och undersökningar. En studerande som vägrar att visa upp ett

straffregisterutdrag enligt 93 § 4 mom. kan avhållas från studierna till dess att han eller hon går med på att visa upp ett straffregisterutdrag.

Bestämmelser om beslutsfattandet och förfaringssättet i ärenden som avses i paragrafen finns i 102 §.

97 §

Avlägsnande av en studerande som uppför sig störande eller äventyrar säkerheten

Om en studerande inte iakttar en i 96 § 3 mom. avsedd uppmaning att avlägsna sig från klassrummet, en annan undervisningslokal eller skolans tillställning, har rektorn och läraren rätt att avlägsna den studerande. Rektorn och läraren har också rätt att från skolans område avlägsna en studerande som inte avlägsnar sig efter att ha fått veta att han eller hon förvägrats rätt att delta i undervisningen i enlighet med 96 § 4 mom.

Om en studerande som ska avlägsnas försöker förhindra detta genom att göra motstånd, har rektorn och läraren rätt att använda sådana maktmedel som behövs för att få honom eller henne avlägsnad och som med hänsyn till den studerandes ålder och situationens hotfullhet eller motståndets allvar och en samlad bedömning av situationen kan anses vara försvarbara.

Rektorn och läraren kan i situationer som avses i 1 och 2 mom. agera tillsammans eller var för sig. Maktmedelsredskap får inte användas för att avlägsna en studerande. En lärare eller rektor som använt sig av maktmedel ska lämna en skriftlig redogörelse för händelsen till styrelsen om skolan drivs av en fristående huvudman. Vid Ålands gymnasiemyndighet ska redogörelsen lämnas till myndighetens förvaltningschef.

Bestämmelser om excess i samband med användning av maktmedel finns i 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § i strafflagen.

Polisen ska vid behov ge handräckning för att avlägsna en studerande som sätter sig till motvärn.

98 §

Rätt att omhänderta föremål och ämnen

Rektor och lärare har rätt att tillsammans eller var för sig under arbetsdagen ta ifrån en studerande ett förbjudet föremål eller ämne som avses i 88 § 2 mom.

Rektor och lärare har även rätt att under arbetsdagen ta ifrån en studerande sådana föremål eller ämnen som den studerande stör undervisningen eller lärandet med. Gällande fräntagandet av dessa föremål eller ämnen har rektor och lärare inte rätt att använda sådana maktmedel som anges i 3 mom. Föremålet eller ämnet som omhändertagits ska överlämnas till den studerande efter lektionen. Om det är sannolikt att det störande beteendet fortsätter efter lektionen ska det föremål eller ämne som använts för att orsaka störningar överlämnas till den studerande senast vid arbetsdagens slut.

Om en studerande som innehåller ett föremål eller ämne som ska omhändertas försöker förhindra omhändertagandet genom att göra motstånd, har rektor och lärare rätt att använda sådana maktmedel som är nödvändiga för att omhänderta föremålet eller ämnet. Maktmedlen ska vara försvarbara med hänsyn till en samlad bedömning av situationen och den studerandes ålder, situationens hotfullhet och motståndets allvar. Rätten att använda maktmedel gäller enbart föremål och ämnen som äventyrar den studerandes eller andras säkerhet.

Maktmedelsredskap får inte användas vid omhändertagande enligt 1-3 mom. Bestämmelser om excess i samband med användning av maktmedel finns i 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § i strafflagen.

De rättigheter och skyldigheter som anges i denna paragraf gäller också under den tid som den studerande deltar i utbildning eller verksamhet som godkänts av skolan.

99 §

Rätt att granska de studerandes saker

Rektorn och en lärare har rätt att under arbetsdagen granska de saker som den studerande har med sig och de förvaringsutrymmen i skolan som den studerande förfogar över och att utföra en ytlig granskning av den studerandes kläder för att omhänderta ett föremål eller ämne som avses i 88 § 2 mom. om den studerandes säkerhet eller någon annans säkerhet kan äventyras av föremålet eller ämnet. Det ska även vara uppenbart att den studerande innehar sådana föremål eller ämnen och den studerande ska trots begäran vägrat överlämna dem eller inte på ett tillförlitligt sätt visat att han eller hon inte innehar sådana.

Den studerande ska meddelas orsaken till granskningen innan den utförs.

Granskning får utföras endast av en person som är av samma kön som den studerande. Vid granskningen ska förutom den som utför granskningen även en annan myndig person som hör till skolans personal närvara. På den studerandes begäran ska en person som hör till skolans personal och som den studerande utser närvara vid granskningen om denna person är tillgänglig.

Avvikelse från det sätt att utföra granskningen på som föreskrivs i 3 mom. får dock göras om det på grund av sakens brådskande natur är absolut nödvändigt med tanke på säkerheten.

De rättigheter och skyldigheter som anges i denna paragraf gäller också under den tid som den studerande deltar i utbildning eller verksamhet som godkänts av skolan.

100 §

Allmänna principer för omhändertagande och granskning

De åtgärder som avses i 98 och 99 §§ ska genomföras på ett så säkert sätt som möjligt. Åtgärderna får inte ingripa i den studerandes personliga integritet i större omfattning än vad som är nödvändigt för att trygga studier och säkerheten. Vid omhändertagande av föremål och ämnen och vid granskning av en studerande ska den diskretion som omständigheterna kräver iakttas. Utbildningsanordnaren ska planera och ge anvisningar för användningen av åtgärderna.

En lärare eller rektor som använt sig av maktmedel enligt 98 § 2 mom. ska lämna en skriftlig redogörelse för händelsen till styrelsen om skolan drivs av en fristående huvudman. Vid Ålands gymnasiemyndighet ska redogörelsen lämnas till myndighetens förvaltningschef.

Granskning av en studerande och omhändertagande av föremål och ämnen ska registreras. En minderårig studerandes vårdnadshavare eller annan laglig företrädare ska så snart som möjligt informeras om omhändertagande och granskning.

101 §

Överlämnande och förstörande av omhändertagna föremål och ämnen

Föremål och ämnen enligt 98 § som frantagits en studerande ska överlämnas till den studerandes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare eller till den studerande själv om han eller hon är myndig. Föremålen och ämnena ska dock överlämnas till polisen eller till någon annan i lag föreskriven myndighet, om den studerande, dennes vårdnadshavare eller en annan laglig företrädare inte har laglig rätt att inneha dem.

Före överlämnandet ska föremålet eller ämnet förvaras omsorgsfullt. Överlämnandet ska ske så fort som möjligt efter det att föremålet eller ämnet

har omhändertagits. Narkotika, skjutvapen, vapendelar, patroner, projektiler, gassprejer och explosiva varor som har omhändertagits ska omedelbart överlämnas till polisen. De föremål och ämnen som ska överlämnas till den studerande överlämnas efter arbetsdagens slut.

Om vårdnadshavaren eller en annan laglig företrädare inte inom tre månader efter det att han eller hon fått meddelande om omhändertagandet avhämtar föremålet eller ämnet får det bevisligen förstöras. Överlämnande och förstörande av föremål och ämnen ska registreras.

102 §

Förfarandet i ärenden som gäller indragning och återställande av studierätten och i disciplinärenden

När en disciplinär åtgärd övervägs ska gärningens art samt den studerandes utvecklingsnivå beaktas.

Rektor beslutar om skriftlig varning till en studerande enligt 96 § 1 mom., förvägran att delta i undervisningen för högst tre arbetsdagar enligt 96 § 4 mom. och åläggande att visa intyg över narkotikatest enligt 95 § 1 mom.

Beslut i ärenden om indragning och återställande av studierätten, avstängning för viss tid och avhållande från studierna fattas av ett kollegialt organ som skolan tillsätter. I det kollegiala organet ska rektor, rektors ställföreträdare, lärare och minst en representant från studerandevårdsgruppen ingå. Skolan utser det kollegiala organets ordförande och beslutar om det kollegiala organets sätt att arbeta och fatta beslut. Organets medlemmar handlar under tjänsteansvar.

I fråga om en fristående huvudman med tillstånd enligt 8 § att ordna gymnasieutbildning kan landskapsregeringen tillsätta ett kollegialt organ som fattar beslut i ärenden om indragning och återställande av studierätten, avstängning för viss tid och avhållande från studierna på framställning av den fristående huvudmannens rektor. Organet ska bestå av högst fem medlemmar, varav en ordförande och en viceordförande, där representanter från den fristående huvudmannen, studerandevården och lärare ska ingå. Organet är beslutfört när minst hälften av medlemmarna är närvarande. Vid omröstning i ett ärende blir majoritetens åsiktorganets beslut. Faller rösterna lika blir den åsikt som ordföranden har omfattat beslut i saken. Landskapsregeringen svarar för kostnaderna för den verksamhet som bedrivs av organet och fastställer grunderna för medlemmarnas arvoden.

Innan beslut om indragning av studierätten fattas ska behövlig expertutredning och annan utredning inhämtas och den studerande och minderårig studerandes vårdnadshavare eller annan laglig företrädare ges tillfälle att bli hörda.

Innan en studerande avstängs från skolan eller ges en skriftlig varning ska den handling eller försummelse som är orsaken till den disciplinära åtgärden specificeras, behövlig utredning inhämtas och den studerande ges tillfälle att bli hörd. Innan en studerande avstängs från skolan ska också den studerandes vårdnadshavare eller annan laglig företrädare höras om den studerande är under 18 år. Den studerandes vårdnadshavare eller annan laglig företrädare ska underrättas om andra åtgärder enligt 96 § om den studerande är under 18 år.

Beträffande disciplinära åtgärder, indragning och återställande av studierätten och avhållande från studierna ska ett skriftligt beslut meddelas och åtgärder enligt 96 § 3 och 4 mom. ska registreras.

I samband med att ett beslut fattas om indragning av studierätten, avstängning för viss tid eller avhållande från studierna ska det fattas beslut om verkställighet av beslutet innan det har vunnit laga kraft och om den tidpunkt då verkställigheten inleds.

8 kap. Studerandes övriga rättigheter och skyldigheter

103 §

Antagning av studerande

Styrelsen fastställer vem som antas till utbildning vid skolan.

Den sökande meddelas skriftligen om resultatet av antagningen. Med avvikelse från vad som föreskrivs i 7 kap. i förvaltningslagen för landskapet Åland om givandet av förvaltningsbeslut kan en sökande meddelas skriftligen även om han eller hon inte blivit antagen. Utbildningsanordnaren ska dock ge ett beslut om antagning som studerande, om den sökande begär detta skriftligt eller muntligt inom 30 dagar från det att han eller hon fick det meddelandet om resultatet av antagningen som avses i detta moment.

Den som antagits som studerande ska inom den tid som skolan angett meddela om han eller hon tar emot studieplatsen. I annat fall går studieplatsen förlorad.

104 §

Studiehandledning och karriärvägledning

De studerande har rätt till undervisning och handledning i olika undervisningsmiljöer som möjliggör för den studerande att uppnå målen i läroplanen i den allmänbildande gymnasieutbildningen, målen i utbildningsgrunderna i utbildningen som förbereder för examensutbildning eller kraven på yrkesskicklighet och målen för kunnande i grunderna för examen och utbildning i den yrkesinriktade utbildningen.

Den studerande har rätt att få personlig och annan studiehandledning eller karriärvägledning utgående från sitt individuella behov. Studiehandledningen ska bistå den studerande vid val av studievägar samt underlätta övergången mellan utbildningar och utbildningsnivåer. Karriärhandledningen ska handleda och stöda den studerande i att forma bilden av sitt eget kunnande och i att ta ansvar för den egna karriärprocessen.

Vid kontinuerlig ansökan ska skolan tillsammans med den sökande utreda vilka studier som är lämpliga för den sökande, om den sökande inte har ansökt om att bli antagen som studerande till en viss utbildning eller en viss examen. Skolan ska hänvisa den sökande till en annan utbildning eller vid behov till en annan lämplig serviceform om skolan inte antar den sökande som studerande eller om skolan utgående från ansökan bedömer att en annan utbildning än den skolan tillhandahåller är lämpligare för den sökande.

Om den som blivit antagen som studerande är minderårig och av grundad anledning vill byta utbildning eller examen, eller om den studerande utan godtagbar orsak har för avsikt att avbryta utbildning som han eller hon inlett, ska skolan med samtycke av den studerande och dennes vårdnadshavare eller annan laglig företrädare tillsammans utreda vilken utbildning eller examen som är lämplig för honom eller henne. Vid behov ska skolan hänvisa den studerande att söka en annan utbildning än den skolan tillhandahåller eller till en annan lämplig serviceform.

Den som avlagt en allmänbildande gymnasieexamen eller yrkesinriktad grundexamen eller fått intyg över avlagd utbildning enligt 82 § 4 mom. och som har för avsikt att ansöka till fortsatta studier men inte fått en studieplats i examensinriktad utbildning har rätt att få handledning och karriärvägledning som anknyter till ansökan om fortsatta studier under det år som följer på avlagd examen.

105 §

Studierätt och tillfälligt avbrytande av studierätt

Den studerandes studierätt börjar vid en tidpunkt som skolan bestämmer.

Den studerande har rätt att slutföra gymnasieutbildningen och annan utbildning på gymnasienivå inom den målsatta tiden för respektive utbildning. Den studerande har rätt att slutföra gymnasieutbildningens lärokurs på högst fyra år och utbildning som förbereder för examensutbildning på högst ett år, om inte utbildningsanordnarens styrelse på den studerandes ansökan beviljar den studerande extra tid för slutförande av studierna på grund av sjukdom, skada eller någon annan särskild orsak.

Skolan beslutar om ett tidsbestämt tillfälligt avbrytande av studierätten på den studerandes ansökan. Den studerande har rätt att tillfälligt avbryta sin studierätt för den tid som han eller hon

- 1) är graviditets- eller föräldraledig,
- 2) inte kan studera på grund av egen sjukdom eller skada eller någon annan motsvarande orsak, eller
- 3) fullgör tjänstgöring enligt värnpliktslagen (FFS 1438/2007), civiltjänstlagen (FFS 1446/2007) eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (FFS 194/1995) eller fullgör sina skyldigheter enligt motsvarande lagstiftning utomlands.

Därtill kan studierätten på begäran av den studerande tillfälligt avbrytas av någon annan grundad anledning

106 §

Studierättens upphörande

Den studerandes studierätt upphör när han eller hon har avlagt den examen eller den eller de examensdelar eller genomfört den utbildning till vilken han eller hon i enlighet med bestämmelserna i denna lag har blivit antagen som studerande.

En studerandes studierätt upphör om den studerande inte har slutfört sina studier inom den tid som föreskrivs för respektive utbildning och examen eller inom den extra tid som beviljats enligt 105 § 2 mom. eller om extra tid enligt sistnämnda lagrum inte beviljats. Studierätten upphör även senast en månad efter att den studerande utan att anmäla giltigt skäl uteblir från undervisning som ska genomgåas för berörd utbildning enligt läroplanen för den allmänbildande gymnasieutbildningen, målen i utbildningsgrunderna för utbildning som förbereder för examensutbildning eller målen för kunnandet i grunderna för examen och utbildning för den yrkesinriktade utbildningen eller om det är uppenbart att den studerande inte har för avsikt att fortsätta studierna.

Innan studierätten upphör ska skolan underrätta den studerande och om denne är under 18 år vårdnadshavare eller andra lagliga företrädare om att studierätten kommer att upphöra om den studerande inte deltar i undervisningen i enlighet med det som föreskrivs i 2 mom. för berörd utbildning.

Om den studerande skriftligen meddelar skolan att han eller hon inte har för avsikt att fortsätta sina studier upphör studierätten från och med den dag då meddelandet inkommer till skolan eller vid den tidpunkt som den studerande meddelar som tidpunkt för studiernas upphörande.

Skolan ska fatta ett beslut om studierättens upphörande som ska tillställas den studerande.

107 §

Ledighet

Rektor kan av särskild orsak bevilja en studerande ledighet.

108 §

Hörande av studerande

Skolan och styrelsen ska ge de studerande möjlighet att delta i utvecklingen av utbildningen och höra de studerande innan beslut fattas i ärenden som gäller undervisningen eller som annars väsentligt påverkar de studerandes ställning. Bestämmelser om detta finns för Ålands gymnasiemyndighet i 4 § i landskapslagen om Ålands gymnasiemyndighet.

109 §

Samarbete med hemmet

Vid ordnandet av studier som hör till gymnasieutbildningens lärokurs för unga ska utbildningsanordnaren samarbeta med de studerandes vårdnadshavare eller en annan laglig företrädare om den studerande är under 18 år. Vårdnadshavarna eller andra lagliga företrädare till studerande under 18 år ska ges information om den studerandes arbete och studiernas framskridande.

110 §

Rätt till avgiftsfri utbildning

Gymnasieutbildning är avgiftsfri om studierna inleds senast under det kalenderår som den studerande fyller 18 år. Avgiftsfriheten upphör senast vid utgången av det kalenderår då den studerande fyller 21 år. Rätten till avgiftsfri utbildning gäller dock inte om den studerande redan har avlagt allmänbildande gymnasieexamen och studentexamen eller gymnasieexamen med yrkesinriktning eller motsvarande utländska studier. Om den studerande samtidigt genomgår yrkesutbildning och allmänbildande gymnasieutbildning omfattar den avgiftsfria utbildningen avläggandet av bägge examina.

Med avvikelse från 1 mom. är gymnasieutbildningen avgiftsfri även om studierna inleds efter det kalenderår som den studerande fyller 18 år, om den studerande varit förhindrad att inleda studierna på grund av

- 1) graviditets- eller föräldraledighet,
- 2) sjukdom eller skada eller någon annan motsvarande orsak,
- 3) fullgörandet av tjänstgöring enligt värnpliktslagen, civiltjänstlagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor eller fullgörandet av skyldigheter enligt motsvarande lagstiftning utomlands, eller
- 4) någon annan grundad anledning.

Rätten till avgiftsfri utbildning upphör i dessa fall senast fyra år efter att utbildningen inletts.

Inträdes- och lämplighetsprov som används vid antagningen är avgiftsfria för den sökande.

Läromedel och studiematerial som behövs i undervisningen och arbetsredskap, arbetskläder, arbetsmaterial och för undervisningen nödvändiga certifikat är avgiftsfria. Musikinstrument, idrottsredskap eller andra motsvarande redskap som används för den studerandes personliga bruk och som kan användas också utanför undervisningen är inte avgiftsfria.

Skäliga avgifter kan tas ut för frivilliga studieresor, besök, evenemang och andra motsvarande verksamheter som kompletterar studierna. Avgiften får inte överstiga skolans självkostnad för att den studerande deltar i aktiviteten.

Skolan ska fatta ett beslut enligt 7 kap. i förvaltningslagen för landskapet Åland i fråga om rätten till avgiftsfri utbildning enligt 1 och 2 mom., avgiftsfrihet för läromedel, arbetsredskap, arbetskläder och arbetsmaterial i 4 mom. och i fråga om de avgifter som avses i 5 mom. endast om den studerande skriftligen eller muntligen begär det.

Bestämmelser om avgiftsfrihet för proven i studentexamen finns i lagen om studentexamen.

111 §

Avgiftsbelagd verksamhet

Avgift kan uppbäras för utbildning som avses i 50 § i denna lag. I utbildning för en yrkesinriktad grundexamen, yrkesexamen eller specialyrkesexamen eller enskilda examensdelar inom den yrkesinriktade gymnasieutbildningen eller ämnesstudier inom den allmänbildande gymnasieutbildningen kan utbildningsanordnaren ta ut en skälig studieavgift för att täcka en del av kostnaderna för ordnandet av utbildningen av studerande som inte omfattas av rätten till avgiftsfri utbildning enligt 110 §.

En utbildningsanordnare kan ordna utbildning som avses i denna lag som avgiftsbelagd serviceverksamhet, om det är fråga om försäljning av utbildning till en annan utbildningsanordnare som anskaffar utbildning på det sätt som avses i 12 §.

Avgift får tas ut för att höja ett godkänt vitsord, om en person vill höja ett vitsord som förts in i det betyg över avlagd examen som avses i 33, 47 eller 82 §.

Utbildningsanordnaren har möjlighet att låta bli att ta ut eller att sänka en avgift enligt 1 och 3 mom. med beaktande av en studerandes ekonomiska situation.

Avgift får tas ut för kompetenskartläggning och examinering vid validering enligt 57 §. Avgiften får omfatta faktiska kostnader för insatser under valideringen oavsett om valideringen lett till antagning till gymnasieutbildning och bedömning av kunnandet eller inte.

Styrelsen för Ålands gymnasiemyndighet beslutar i enlighet med 4 § i landskapslagen om Ålands gymnasiemyndighet om avgifter som uppbärs av gymnasiemyndigheten. Landskapsregeringen beslutar med iakttagande i tillämpliga delar av landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet om avgifter som får uppbäras av en fristående huvudman.

Om en i denna paragraf avsedd avgift som tas ut av en studerande inte är betald på förfallodagen, får årlig dröjsmålsränta tas ut från förfallodagen med iakttagande av räntelagen (FFS 633/1982). Avgiften är direkt utsökbar. Bestämmelser om indrivning av avgifter finns i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (FFS 706/2007).

112 §

Studiesociala förmåner

Validand och studerande i läroavtalsutbildning har inte rätt till studiesociala förmåner enligt denna paragraf. Bestämmelser om studiesociala förmåner för studerande i läroavtalsutbildning finns i 74 §.

Skolmåltid ska ordnas avgiftsfritt för heltidsstuderande de dagar då den studerandes personliga eller individuella studieplan eller utvecklingsplan för kunnandet förutsätter att den studerande är närvarande på utbildningsplatsen. I fråga om studiernas karaktär av heltidsstudier tillämpas 2 § i landskapslagen (2006:71) om studiestöd. Landskapsregeringen kan av särskilda skäl besluta om avvikelser från skyldigheten att ordna avgiftsfri skolmåltid.

Ersättning för transportkostnader enligt 4 - 6 mom. beviljas den studerande på ansökan till utbildningsanordnaren. Ersättningen ska sökas vid den tidpunkt och på det sätt som utbildningsanordnaren bestämmer.

Studerande har rätt till ersättning för transport mellan bostaden och skolan under skolans arbetsdagar om färdvägen i ena riktningen är längre än fem kilometer. Gällande studerande som har rätt till bostadsstöd enligt landskapslagen om studiestöd beviljas ersättning för transport mellan bostaden och skolan endast om den studerande är under 18 år. Studerande under 18 år med bostadsstöd har även rätt till ersättning för transport mellan föräldrahemmet och skolan under läsåret.

För studerande som är berättigad till ersättning enligt 4 mom. kan även ersättning beviljas för transport mellan bostaden och närmaste busshållplats under skolans arbetsdagar om färdvägen i ena riktningen mellan bostad och busshållplats är längre än fem kilometer.

Studerande beviljas ersättning för resekostnader mellan bostaden och praktikplats på Åland som är en del av utbildning enligt denna lag om färdvägen i ena riktningen är längre än fem kilometer. Av särskilda skäl kan även ersättning för skäliga resekostnader till och från praktikplats utanför Åland beviljas.

Bestämmelser om rätt till färdtjänst för personer med funktionsnedsättning för resor till och från bostaden till skola eller praktikplats finns i lagen om service och stöd på grund av handikapp (FFS 380/1987), tillämplig på Åland genom landskapslagen (2010:50) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om stöd och service på grund av handikapp. Bestämmelser om service som stöder rörligheten finns i 23 § i landskapslagen om socialvård. Ansökan om färdtjänst och service som stöder rörligheten hanteras av Kommunernas socialtjänst. Skolan ska ersätta Kommunernas socialtjänst för den avgift som får tas ut enligt landskapslagen (2022:91) om klientavgifter inom socialvården för färdtjänst eller service som stöder rörligheten mellan bostaden och skolan eller praktikplats.

Landskapsregeringen fastställer i landskapsförordning närmare bestämmelser om ersättningsbeloppen och sätten att ersätta transportkostnader enligt 4 - 6 mom.

113 §

Särskilda studiesociala förmåner för studerande som får specialpedagogiskt eller mångprofessionellt stöd

Studerande som får specialpedagogiskt eller mångprofessionellt stöd enligt 29, 30, 40, 62 eller 63 § har utgående från sitt behov rätt till sådana pedagogiska assistenttjänster och särskilda hjälpmedel som är en förutsättning för studierna.

Särskilda bestämmelser gäller för andra tjänster och stödåtgärder som ordnas för studerande på grund av deras funktionsnedsättning.

114 §

Barnskyddsanmälan och kontakt med socialvården för bedömning av stödbehovet

I 25 § i barnskyddslagen (FFS 417/2007), tillämplig på Åland genom landskapslagen (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen, finns bestämmelser om skyldigheten att göra barnskyddsanmälan.

I 35 § i landskapslagen om socialvård finns bestämmelser om skyldighet för anställda vid skolan som i sitt arbete fått kännedom om en person som är i uppenbart behov av socialvård att styra personen att söka socialservice eller om personen samtycker till det, kontakta Kommunernas socialtjänst så att stödbehovet kan bedömas. Om samtycke inte kan fås och personen är uppenbart oförmögen att svara för sin omsorg, hälsa eller säkerhet, eller om ett barns bästa absolut kräver det, ska anmälan om behovet av socialvård göras utan dröjsmål trots sekretessbestämmelserna.

Om den anmälningspliktiga personen i enlighet med 2 mom. utan dröjsmål tillsammans med barnet eller barnets föräldrar har kontaktat Kommunernas socialtjänst och uppgett orsakerna till kontakten behöver ingen barnskyddsanmälan göras på grundval av samma uppgifter.

115 §

Studerandehälso- och studerandevård

Bestämmelser om rätt till studerandehälsovård för studerande på gymnasienivå finns i 30 § i landskapslagen (2011:114) om hälso- och sjukvård. Studerandehälsovården tillhandhålls av Ålands hälso- och sjukvård.

Skolan ansvarar för att ordna studerandevård som ska bedrivas förebyggande och befrämja god fysisk och psykisk hälsa hos de studerande och främja deras studieframgång och sociala välbefinnande. Landskapsregeringen beslutar om de centrala principerna och målen för studerandevården i grunderna för examen och utbildning enligt 18 §.

Studerandevården ska tillhandahållas i samarbete med föräldrar och vårdnadshavare eller andra lagliga företrädare till minderåriga studerande samt vid behov med andra myndigheter och samarbetsparter så att servicen bildar en helhet som tillgodoser den studerandes intresse.

Studerandehälsovården och studerandevården ska organiseras och genomföras som ett systematiskt sektorövergripande samarbete mellan Ålands hälso- och sjukvård och skolan.

Skolan ska se till att de studerande ges information om studerandehälso- och studerandevården och vägleda de studerande till de tjänster inom studerandehälso- och studerandevården som de behöver.

116 §

Studerandevårdsgrupp

Styrelsen ansvarar för att det finns en studerandevårdsgrupp för skolans förebyggande generella och individuellt inriktade studerandevård.

Vid behandlingen av ett ärende som gäller en enskild studerande eller gällande en grupp av studerande där enskilda studerande kan identifieras och som omfattas av sekretess enligt offentlighetslagen (2021:79) för Åland, ska behandlingen grunda sig på den studerandes samtycke, eller om den studerande inte har förutsättningar att bedöma betydelsen av samtycket, på vårdnadshavarens eller en annan laglig företrädares samtycke.

En medlem i den grupp som avses i 1 mom. får inte använda de sekretessbelagda uppgifter som han eller hon får tillgång till som medlem i gruppen för något annat ändamål än studerandevård.

Studerandevårdsgruppen ska ta fram skriftliga instruktioner för att förebygga användningen av berusningsmedel och för att ingripa i missbruksproblem bland de studerande.

117 §

Kontakt för att få studerandehälsovård

Om en anställd vid skolan bedömer att en studerande behöver studerandehälsovård ska den anställda tillsammans med den studerande kontakta studerandehälsovårdens psykolog, kurator eller en annan anställd person vid studerandehälsovården. Den anställda vid skolan ska trots bestämmelser om sekretess lämna de uppgifter som han eller hon känner till och som behövs för att bedöma behovet av stöd.

Om det inte är möjligt att ta kontakt tillsammans, ska den studerande informeras om kontakttagandet och ges möjlighet att samtala om orsakerna till kontakttagandet.

9 kap.

Tillsyn

118 §

Tillsynsmyndighet

Landskapsregeringen är tillsynsmyndighet för utbildning enligt denna lag.

119 §

Tillsyn och inspektion

Tillsynsmyndigheten har rätt att få de upplysningar och handlingar som är nödvändiga för tillsynen utan hinder av bestämmelser om sekretess.

Tillsynsmyndigheten har rätt att företa inspektioner på ställen där utbildningsverksamhet enligt denna lag bedrivs. Inspektioner får dock inte företas i utrymmen som används för boende av permanent natur. På inspektioner tillämpas i övrigt bestämmelserna om inspektion i 34 § i förvaltningslagen för landskapet Åland.

Polisen ska vid behov ge tillsynsmyndigheten handräckning för utförandet av inspektioner.

120 §

Anmärkning och uppmärksamgörande

Om det vid tillsynen konstateras att utbildningsanordnaren vid ordnandet eller genomförandet av en verksamhet enligt denna lag har förfarit felaktigt eller underlåtit att fullgöra sin skyldighet, kan tillsynsmyndigheten ge utbildningsanordnaren eller den tjänsteman som ansvarar för den felaktiga verksamheten en anmärkning.

Tillsynsmyndigheten kan, om ärendet inte föranleder en anmärkning eller andra åtgärder, uppmärksamgöra den övervakade på att verksamheten ska ordnas på ett behörigt sätt och att god förvaltningssed ska iakttas.

I en anmärkning eller ett uppmärksamgörande som givits av tillsynsmyndigheten enligt denna paragraf får ändring inte sökas genom besvär.

121 §

Förelägganden och tvångsmedel

Om det vid en inspektion upptäcks brister eller andra missförhållanden som äventyrar studerandes välbefinnande och säkerhet eller om verksamheten i övrigt strider mot denna lag kan tillsynsmyndigheten meddela ett föreläggande om hur de ska avhjälpas.

När ett föreläggande meddelas ska det utsättas en tid inom vilken nödvändiga åtgärder ska vidtas. Tillsynsmyndigheten kan vid vite eller vid äventyr att verksamheten eller en del av den avbryts, förplikta utbildningsanordnaren att iakttä det föreläggande som avses i 1 mom. Om studerandes säkerhet kräver det kan tillsynsmyndigheten bestämma att verksamheten eller en del av den omedelbart ska avbrytas.

Beslut som fattats av tillsynsmyndigheten om avbrytande av verksamheten eller om förbud mot användningen av en verksamhetsenhet eller en del av enheten ska iakttas trots att ändring har sökts, om inte Ålands förvaltningsdomstol bestämmer något annat.

10 kap.**Behandling och utlämnande av uppgifter**

122 §

Sekretess, tystnadsplikt och dataskydd

På verksamhet enligt denna lag tillämpas offentlighetslagen för Åland, Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (*dataskyddsförordningen*), landskapslagen (2019:9) om dataskydd inom landskaps- och kommunalförvaltningen och informationshanteringslagen (2025:37) för Åland, om inte särskilda bestämmelser finns i denna eller i en annan lag.

Utbildningsanordnarens styrelse, den som deltar vid ett styrelsemöte eller anställda vid skolan får inte informera utomstående om vad som vid skötseln av uppgifter som rör skolväsendet framkommit i fråga om personliga eller ekonomiska omständigheter som rör en studerande eller dennes familj utan skriftligt samtycke av den berörda personen eller, i förekommande fall, av en omyndig studerandes vårdnadshavare eller en annan laglig företrädare.

Skolan ska föra ett register med nödvändiga uppgifter om de sökande till skolan, deras studieprestationer och kunnande samt uppgifter om de sökandes avklarade studier. Bestämmelser om elektronisk insamling, behandling av och utlämnande av studie- och examensuppgifter finns i landskapslagen (2025:47) om studie- och examensregister.

En utbildningsanordnare har då den sköter sina uppgifter trots sekretessbestämmelserna rätt att av landskaps- och kommunala myndigheter få sådana statistiska och övriga motsvarande uppgifter som krävs för att planera och ordna utbildningen.

Utbildningsanordnaren ska trots sekretessbestämmelserna på begäran ge landskapsregeringen och Ålands statistik- och utredningsbyrå de uppgifter som krävs för utvärdering, utveckling, statistikföring och uppföljning av utbildningen.

123 §

Behandling av känsliga uppgifter om hälsotillstånd och brottmålsdomar

Uppgifter enligt 59 § om hälsotillståndet hos en studerande eller den som ansöker om att bli antagen som studerande får behandlas endast av dem som bereder eller fattar beslut om antagning som studerande, indragning eller återställande av studierätten eller disciplinåtgärder eller ger utlåtanen i sådana frågor.

Uppgifter enligt 93 § 4 mom. om straffregisterutdraget för en studerande som deltar i examensutbildning får behandlas endast av dem som bereder eller fattar beslut om indragning av studierätten.

Utbildningsanordnaren ska definiera de uppgifter som innebär hantering av känsliga uppgifter enligt 1 och 2 mom. Utbildningsanordnaren ska förvara de uppgifter som avses 1 och 2 mom. separat från övriga personuppgifter. Uppgifterna ska avföras ur registret omedelbart när det inte längre finns någon grund för att bevara dem för de lagstadgade uppgifterna, dock senast fyra år från det att uppgifterna fördes in i registret.

124 §

Rätt att få och lämna ut uppgifter i ärenden som gäller studerande

Utbildningsanordnaren är oberoende av sekretessbestämmelserna skyldig att utan dröjsmål lämna Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården de uppgifter om avlagda examina som förutsätts enligt lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (FFS 559/1994) och republikens presidents förordning om skötseln på Åland av vissa förvaltnings- och tillsynsuppgifter avseende behörighetskrav och yrkesutövning för yrkesutbildade personer inom socialvården.

Den som för att sköta sina arbetsuppgifter har information om de studerandes hälsotillstånd och funktionsförmåga har trots sekretessbestämmelserna rätt att lämna ut nödvändiga uppgifter till

1) rektorn och andra personer som svarar för säkerheten vid skolan, för att en trygg studiemiljö ska kunna garanteras,

2) dem som svarar för studiehandledningen, för att andra studier eller stödtjänster ska kunna anvisas,

3) dem som svarar för studerandehälsovården, för att de studerandes hälsa och säkerhet ska kunna tryggas och för att behövliga stödåtgärder ska kunna anvisas,

4) dem som ansvarar för utbildning som ordnas på en arbetsplats, för att säkerheten för de studerande och för personalen och kunderna på arbetsplatsen ska kunna garanteras,

5) polisen och den företrädare för utbildningsanordnaren som har det primära ansvaret för att utreda ett hot mot säkerheten, för att ett direkt hot mot säkerheten ska kunna bedömas eller om en studerande vid bedömning av hälsotillståndet konstateras utgöra en fara för andras säkerhet.

Den som fullgör uppgifter som avses i denna lag har oberoende av tystnadsplikten rätt att till polisen anmäla uppgifter som är nödvändiga för bedömningen av ett hot mot liv eller hälsa eller för förhindrande av en hotande gärning, om han eller hon vid fullgörandet av uppgifterna har fått kännedom om omständigheter som ger skäl att misstänka att någon löper risk att bli utsatt för våld.

Skolan ska trots bestämmelser om sekretess lämna det av landskapsregeringen tillsatta organet de uppgifter som är nödvändiga när organet avgör ärenden i enlighet med 102 § 4 mom.

11 kap. Ändringssökande

125 §

Rättelseyrkande

Om inte något annat föreskrivs i denna lag får rättelseyrkande anföras hos utbildningsanordnaren gällande beslut som utbildningsanordnaren fattat, om beslutet gäller

1) i 30 och 40 §§ avsett beslut om specialpedagogiskt stöd inom utbildning som förbereder för examensutbildning och inom den allmänbildande gymnasieutbildningen,

2) i 37 § avsett beslut om avvikande studiearrangemang,

3) i 45 och 56 §§ avsett beslut om erkännande av tidigare förvärvat kunnande inom den allmänbildande och yrkesinriktade gymnasieutbildningen, 4) i 46 § 3 mom. avsett beslut om förvägran att delta i studentexamen,

5) i 49 § 2 mom. avsedd tid för genomförande av handledande yrkesträningsundervisning,

6) i 65 § avsett beslut inom utbildning som förbereder för examensutbildning och yrkesutbildningen om specialpedagogiskt och mångprofessionellt stöd, anpassning av bedömningen av kunnandet och avvikelser från kraven på yrkesskicklighet eller målen för kunnandet,

7) i 95 § avsedd skyldighet att visa upp ett intyg över narkotikatest,

8) i 103 § 2 mom. avsett skriftligt förvaltningsbeslut om antagning som studerande,

9) i 105 § avsedd rätt för den studerande att tillfälligt avbryta sina studier,

10) i 106 § avsett beslut om studierättens upphörande,

11) i 110 § 5 mom. avsett beslut om avgiftsfrihet.

Rättelseyrkande ska anföras inom 14 dagar från delfäendet av beslutet.

126 §

Besvär

Ett beslut som utbildningsanordnaren fattat med anledning av ett rättelseyrkande och andra beslut som fattats med stöd av denna lag får överklagas genom besvär hos Ålands förvaltningsdomstol. Besvär över beslut som avses i 46 § 4 mom. ska anföras inom 14 dagar från delfående av beslutet. I fråga om sökande av ändring i övrigt gäller bestämmelserna i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (FFS 808/2019).

Ett beslut som landskapsregeringen fattat med stöd av denna lag får överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen.

Ett ärende som gäller förvärvande av kunnande och som planerats i den personliga utvecklingsplanen för kunnandet får inte överklagas genom besvär till den del ärendet gäller tidpunkten eller platsen för genomförandet av studierna. Beslut som fattats med anledning av en begäran om ändring i bedömningen enligt 32, 44 och 80 §§, en disciplinär åtgärd som avses i 96 § 3 och 4 mom. och beslut om anmärkning eller uppmärksamgörande enligt 120 § får inte överklagas genom besvär.

127 §

Verkställande av disciplinbeslut och beslut om indragning av studierätten

Ett beslut om avstängning av en studerande för viss tid, avhållande från studierna eller indragning av studierätten kan verkställas även om det överklagas, om inte domstolen beslutar något annat.

12 kap.

Särskilda bestämmelser

128 §

Straffrättsligt tjänsteansvar

På en utbildningsanordnares personal och på bedömare av kunnandet tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när de utför i denna lag avsedda förvaltningsuppgifter.

129 §

Utvärdering av utbildningen och kvalitetsledning

Utbildningsanordnaren ansvarar för kvaliteten på den utbildning, examina och övrig verksamhet som ordnas och för kontinuerlig utveckling av kvalitetsledningen. Utbildningsanordnaren ska utvärdera sin utbildning och dess effekter och delta i sådan extern utvärdering av verksamheten och kvalitetsledningssystemen som landskapsregeringen beslutar om. Utbildningsanordnaren ska offentliggöra de viktigaste resultaten av sina utvärderingar.

Utbildningsanordnaren ska läsårsvis i verksamhetsberättelsen beskriva hur skolan har ordnat undervisningen, handledningen och undervisningen på arbetsplatser samt stödet för lärande utgående från skolans uppdrag, värdegrund och gällande styrdokument.

130 §

Exceptionella situationer

Skolan ska säkerställa att dess uppgifter kan skötas så störningsfritt som möjligt vid exceptionella situationer.

Med distansundervisning i exceptionella situationer avses distansundervisning som ges till en eller flera studerandegrupper eller enskilda studerande då landskapsregeringen eller någon annan myndighet helt eller delvis stängt en skola med stöd av lagen om smittsamma sjukdomar (FFS 1227/2016) för att närundervisning inte kan ordnas på ett tryggt sätt.

Distansundervisning i exceptionella situationer får endast i undantagsfall ordnas för studerande som får mångprofessionellt stöd enligt 63 §.

Vid distansundervisning i exceptionella situationer ska skolan ordna sådant stöd för lärande som avses i 28 - 30 §§, 39 - 40 §§ och 61 - 63 §§ och sådan studerandevård som avses i 115 § på det sätt som är möjligt med tanke på de särskilda omständigheterna.

Landskapsregeringen fattar beslut om övergång helt eller delvis till distansundervisning i exceptionella situationer. Beslut om distansundervisning i särskilda situationer får fattas för högst en månad åt gången.

Närmare bestämmelser om distansundervisning i exceptionella situationer kan utfärdas genom landskapsförordning.

131 §

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2026. Bestämmelserna i 4 kap. om utbildning som förbereder för examensutbildning börjar dock tillämpas först den 1 augusti 2027. Åtgärder som lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

De grunder för examen och utbildning som gäller vid tidpunkten för lagens ikraftträdande är fortsatt tillämpliga till dess att landskapsregeringen med stöd av 18 § i denna lag upphäver dem.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (2011:13) om gymnasieutbildning, landskapslagen (1998:59) om läroavtalsutbildning och landskapsförordningen (1997:60) om studiesociala förmåner för studerande på gymnasialstadienivå i landskapet Åland. Bestämmelserna i 54 och 55 §§ i landskapslagen om gymnasieutbildning ska dock i enlighet med övergångsbestämmelserna i 18 § 3 mom. i landskapslagen om Ålands gymnasiemyndighet tillämpas till dess att landskapsregeringen med stöd av den lagen utser en ny styrelse för Ålands gymnasiemyndighet. Landskapslagen om läroavtalsutbildning ska tillämpas på de läroavtal som är i kraft vid tidpunkten för denna lags ikraftträdande. Bestämmelserna i 2 § 2 mom., 3 § 2 mom. och 4 § 2 mom. i landskapsförordningen om studiesociala förmåner för studerande på gymnasialstadienivå i landskapet Åland ska tillämpas till dess att landskapsregeringen med stöd av 112 § 8 mom. utfärdar nya bestämmelser genom landskapsförordning.

Landskapsförordningen (2011:75) om gymnasieutbildning och landskapsförordningen (2011:76) om läroavtalsutbildning förblir i kraft till dess att landskapsregeringen med stöd av 34, 48, 57, 68 och 69 §§ i denna lag upphäver dem.

Mariehamn den 15 april 2026

Jörgen Pettersson
talman

Marcus Måtar
vicesalman

Pernilla Söderlund
vicesalman